

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

Διερεύνηση των δεικτών διακυβέρνησης σε παγκόσμιο επίπεδο

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία Ειδίκευσης
«Ανάλυση δεδομένων στην παγκόσμια πολιτική»
«Διοικητική της διακινδύνευσης στην παγκόσμια πολιτική»

Γεώργιος Βλάχος

Τριμελής επιτροπή:
Επίκουρος Καθηγητής Ιωάννης Κωνσταντόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής Νικήτας-Σπύρος Κουτσούκης
Δρ. Πάνος Χουντάλας (ε)

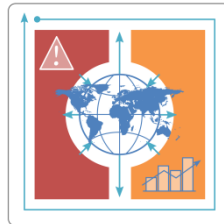
(ε) – Επιβλέπων

Τελική έκδοση

Κόρινθος, 2021

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL & POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL RELATIONS

MASTER'S PROGRAMME IN
"GLOBAL RISKS AND ANALYTICS"

Investigating governance indicators worldwide

*Master's dissertation specializing in
"Data analysis in global politics"
"Risk management in global politics"*

George Vlachos

Committee:

Assistant Professor Ioannis Konstantopoulos
Associate Professor Nikitas-Spiros Koutsoukis
Dr. Panos Chountalas (s)

(s) – Supervisor

Final version

Corinth, Greece, 2021

Φύλλο αξιολόγησης

Η διπλωματική εργασία με τίτλο «Διερεύνηση των δεικτών διακυβέρνησης σε παγκόσμιο επίπεδο» του Γεώργιου Βλάχου αξιολογήθηκε από την τριμελή επιτροπή, τόσο ως προς την ποιότητα του κειμένου, όσο και ως προς την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και υπεράσπισης της διπλωματικής εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η διαδικασία αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας ολοκληρώθηκε την ../../2021 με γενική επίδοση:

- Καλώς
- Λίαν καλώς
- Άριστα

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής:

1. Ιωάννης Κωνσταντόπουλος
2. Νικήτας-Σπύρος Κουτσούκης
3. Πάνος Χουντάλας

Abstract

It is now commonly accepted that good governance is an extremely important factor in the progress and prosperity of a society. In recent decades however, the view that the economic and social development of a country is significantly influenced by the practices of good governance has gained more supporters. The present study uses a regression analysis with World Governance Indicators (WGI) as independent variables to determine whether these indicators have an effect on GDP change, but also on other measures, such as the Human Development Index (HDI) and the Corruption Perceptions Index (CPI).

The results of the empirical analysis indicate significant correlations for several of the above indicators, both for Greece and globally, and confirms the indications for a correlation between good governance practices and a country's level of development. Empirical analysis is one of the few in its field for Greece and can be a guide for policy makers in the country, to continue (and strengthen) the governance processes that prove to be important for the progress and development of the country.

Περίληψη

Είναι πλέον κοινώς αποδεκτό ότι η ορθή διακυβέρνηση είναι εξαιρετικά σημαντικός παράγοντας για την πρόοδο και την ευημερία μιας κοινωνίας. Τις τελευταίες δεκαετίες όμως, έχει αποκτήσει περισσότερους υποστηρικτές και η άποψη ότι και η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη μιας χώρας επηρεάζεται σημαντικά από τις πρακτικές της ορθής διακυβέρνησης. Η παρούσα εργασία, χρησιμοποιεί μια ανάλυση παλινδρόμησης με τους παγκόσμιους δείκτες διακυβέρνησης ως ανεξάρτητες μεταβλητές, ώστε να διαπιστωθεί αν υπάρχει επίδραση των δεικτών αυτών στη μεταβολή του ΑΕΠ, αλλά και άλλων μεγεθών, όπως ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης (HDI) και ο δείκτης αντίληψης διαφθοράς (CPI).

Τα αποτελέσματα της εμπειρική ανάλυσης υποδεικνύουν σημαντικές συσχετίσεις για αρκετούς από τους προαναφερθέντες δείκτες, τόσο για την Ελλάδα, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, και επιβεβαιώνει τις ενδείξεις για συσχέτιση μεταξύ των ορθών πρακτικών διακυβέρνησης και επιπέδου ανάπτυξης μιας χώρας. Η εμπειρική ανάλυση είναι από τις ελάχιστες στον τομέα της για την Ελλάδα και μπορεί να αποτελέσει οδηγό για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στη χώρα, ώστε να συνεχιστούν (και να ενισχυθούν) οι διαδικασίες διακυβέρνησης που αποδεικνύεται ότι είναι σημαντικές για την πρόοδο και την ανάπτυξη της χώρας.

Πρόλογος

Η διακυβέρνηση είναι μια ευρεία έννοια, που έχει πολλές διαστάσεις με διάφορους ορισμούς που παρέχονται τόσο από μεμονωμένους μελετητές, όσο και από ιδρύματα ανάπτυξης όπως το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNDP), η Παγκόσμια Τράπεζα (WB) και άλλα. Σύμφωνα με τους ορισμούς των επίσημων αρχών, η διακυβέρνηση αναφέρεται στην διοίκηση μιας χώρας υπό καθορισμένους νόμους, διαδικασίες και ενεργή εξουσία. Η διακυβέρνηση περιλαμβάνει μηχανισμούς για την εξέταση των οικονομικών, πολιτικών και διοικητικών υποθέσεων μιας χώρας.

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες υπολογισμού των δεικτών WGI, ένας αυξανόμενος αριθμός ερευνητών και αναλυτών υποστήριξαν ότι η καλή διακυβέρνηση είναι απαραίτητη προϋπόθεση της ανάπτυξης και χρησιμοποίησαν τους δείκτες αυτούς με σκοπό την ανάδειξη της επίδρασής τους στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Η παρούσα διπλωματική, αποτελεί μία προσπάθεια επιβεβαίωσης του φαινομένου αυτού, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο, όσο και για την Ελλάδα. Η εφαρμογή υποδειγμάτων πολλαπλής παλινδρόμησης έχει χρησιμοποιηθεί από πολλούς ερευνητές, για να διαπιστωθεί η κατεύθυνση και το μέγεθος της συσχέτισης των μεταβλητών αυτών, ούτως ώστε να διαπιστωθεί ποιοί είναι οι παράγοντες της ορθής διακυβέρνησης που επηρεάζουν την ανάπτυξη σε μία χώρα.

Επιπροσθέτως, στην εμπειρική ανάλυση της παρούσας εργασίας, έχουν δημιουργηθεί υποδείγματα πολλαπλής παλινδρόμησης όχι μόνο για το ΑΕΠ, αλλά και για τους δείκτες ανθρώπινης ανάπτυξης (HDI) και αντίληψης της διαφθοράς (CPI), με σκοπό να αναδειχθούν οι πολύπλευρες επιπτώσεις που έχει η ορθή διακυβέρνηση στην συνολική κατάσταση μιας χώρας.

Σεπτέμβριος 2021

Γεώργιος Βλάχος

Περιεχόμενα

Abstract	iv
Περίληψη.....	v
Πρόλογος.....	vi
1 Εισαγωγή	9
2 Διακυβέρνηση και ανάπτυξη.....	13
2.1 Ο ορισμός της ανάπτυξης.....	13
2.2 Η προέλευση του όρου διακυβέρνηση	14
2.3 Η σύγχρονη έννοια της διακυβέρνησης	15
2.4 Οι δείκτες μέτρησης	17
3 Η σημασία των δεικτών διακυβέρνησης	20
3.1 Ο δείκτης φωνή και λογοδοσία (VA).....	20
3.2 Ο δείκτης πολιτική σταθερότητα και απουσία της βίας - τρομοκρατίας (PS)	21
3.3 Ο δείκτης έλεγχος της διαφθοράς (CC)	22
3.4 Ο δείκτης ποιότητα των κανονιστικών ρυθμίσεων (RQ).....	24
3.5 Ο δείκτης κανόνας δικαίου (RL).....	26
3.6 Ο δείκτης αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης (EG).....	26
4 Διακυβέρνηση και Ανάπτυξη.....	28
4.1 Διακυβέρνηση και οικονομική ανάπτυξη	28
4.2 Διακυβέρνηση και ανθρώπινη ανάπτυξη	29
5 Μεθοδολογία της έρευνας.....	33
5.1 Τα δεδομένα της έρευνας	33

5.2 Σκοπός της έρευνας.....	34
6 Εμπειρική ανάλυση	35
6.1 Παγκόσμια έρευνα.....	35
6.2 Έρευνα για την Ελλάδα.....	40
7. Συμπεράσματα.....	43
7.1 Αποτελέσματα παλινδρομήσεων.....	43
7.2 Συζήτηση.....	46
Κατάλογος πηγών.....	47

1 Εισαγωγή

Αναφορικά με το μέγεθος των προβλημάτων που προκλήθηκαν από τον κορωνοϊό, οι κυβερνήσεις των χωρών του ΟΟΣΑ ανταποκρίθηκαν άμεσα και με ταχύτητα στην κρίση της Covid-19. Η πρόσφατη πανδημία είναι η μεγαλύτερη κρίση που έχουν υποστεί οι περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις των μέτρων που πάρθηκαν για τον περιορισμό της, ήταν ιδιαίτερα σημαντικές τόσο για την κοινωνία, όσο και για την οικονομία κάθε χώρας. Η άμεση εφαρμογή πολιτικών κυρίως αποφάσεων που σχετίζονταν με τον περιορισμό των κινήσεων των πολιτών, κρίθηκε ως αναγκαία σχεδόν σε όλον τον κόσμο για τον περιορισμό της πανδημίας. Τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης έπρεπε να αναπτυχθούν και να ενισχυθούν ταχύτατα για τη θεραπεία των ασθενών. Η προσπάθεια για επιβράδυνση του ρυθμού εξάπλωσης της πανδημίας είχε σαν αποτέλεσμα οι κυβερνήσεις να εφαρμόσουν περιορισμούς στις ελευθερίες των πολιτών και στις οικονομικές δραστηριότητες, σε τέτοια κλίμακα που παρατηρείται σπάνια σε δημοκρατίες σε καιρό ειρήνης. Οι περιορισμοί στην οικονομική δραστηριότητα έχουν προκαλέσει μεγάλες αναταραχές στα εισοδήματα και στην απασχόληση, απαιτώντας από τις κυβερνήσεις να παρέχουν μαζική δημοσιονομική στήριξη στους πολίτες και τις επιχειρήσεις (OECD, 2021a). Παρόλα αυτά όμως, υπάρχει ακόμα αβεβαιότητα για την πορεία της πανδημίας, αν και η δωρεάν παροχή των εμβολίων από τις κυβερνήσεις αναμένεται να μειώσει τις επιπτώσεις της Covid-19 και τις πιέσεις που ασκεί στα συστήματα υγείας (Cohen, 2021). Η απάντηση στην κρίση του Covid-19 είναι μια δοκιμή των ορίων αντοχής των κυβερνητικών δυνατοτήτων για τις περισσότερες χώρες.

Οι κυβερνήσεις είναι φύσει και θέσει στο επίκεντρο της διατήρησης της ισορροπίας των οικονομιών και των κοινωνιών. Εφαρμόζουν σημαντικές αυξήσεις στις δαπάνες στον τομέα της υγείας, της κοινωνικής προστασίας, στη δημόσια απασχόληση, στις προμήθειες και στα ψηφιακά συστήματα υποδομής, ενώ προσπαθούν να επινοούν συνεχώς νέα μοντέλα δημόσιας επικοινωνίας για την εφαρμογή των καινούργιων μέτρων δημόσιας υγείας. Επιπλέον, άρχισαν να εφαρμόζουν εκτεταμένα την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για να συνεχίσει την απρόσκοπτη λειτουργία της η οικονομία, ακόμα και σε περιόδους αναγκαστικής απομόνωσης των πολιτών. Όλα τα παραπάνω πρέπει να λειτουργούν με πλήρη διαφάνεια, λογοδοσία, εποπτεία και ακεραιότητα, ώστε να είναι ανεκτά και αποδεκτά από τους πολίτες των χωρών, ειδικά από αυτούς των πιο προηγμένων χωρών που είχαν συνηθίσει να διαβιούν σε συνθήκες ελευθερίας και δημοκρατίας εδώ και δεκαετίες (OECD, 2021).

Στην παρούσα κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού, όπως και κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2007-2008, είδαμε ότι υπήρξαν πολλές έρευνες που ασχολήθηκαν με την μέτρηση της ποιότητας της διακυβέρνησης και της επίδρασης που αυτή έχει στην οικονομική ανάπτυξη. Η μελέτη της ορθής διακυβέρνησης έχει αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία για τους ερευνητές για τρεις κυρίως λόγους (AlBassam, 2012; Kaufmannetal, 2009a):

- Η ύπαρξη ενός ποσοτικού μέτρου διακυβέρνησης βοηθά τις κυβερνήσεις και τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων να αξιολογήσουν τη διαδικασία διακυβέρνησης
- Η ύπαρξη ενός ποσοτικού μέτρου διακυβέρνησης είναι χρήσιμη για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της διακυβέρνησης
- Οι κυβερνήσεις ενδέχεται να επωφεληθούν από τις μετρήσεις της διακυβέρνησης των αναπτυσσόμενων χωρών στο μέλλον και να τις βοηθήσουν να βελτιώσουν τη δική τους διακυβέρνηση, όπως και να ενισχύσουν τις δημόσιες υπηρεσίες τους

Ο υπολογισμός των παγκόσμιων δεικτών διακυβέρνησης σε ετήσια βάση αποτελεί χρήσιμο εργαλείο, αφού σε κάθε κρίση (οικονομική, κοινωνική, ή υγειονομική), υπάρχει η δυνατότητα αποτύπωσης των συνεπειών της σε σύγκριση με τις επιδόσεις των χωρών στις κανονικές περιόδους όπου όλα βρίσκονται υπό φυσιολογικές συνθήκες. Μέσω αυτής της σύγκρισης, δίνεται η δυνατότητα να εξακριβωθούν οι πτυχές εκείνες της κυβερνητικής πολιτικής που επηρεάζονται από τις κοινωνικές συνθήκες, αλλά και η επίδραση που η διακυβέρνηση έχει με τη σειρά της στην οικονομία μιας χώρας. Επίσης, εφόσον οι δείκτες WGI υπολογίζονται για περισσότερες από 200 χώρες, υπάρχει και η δυνατότητα σύγκρισης των αποτελεσμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο, και η ομαδοποίηση των χωρών ανάλογα με τις επιδόσεις τους στους συγκεκριμένους δείκτες. Οι ομαδοποιήσεις αυτές, σε συνδυασμό με την οικονομική εξέλιξη των αντίστοιχων οικονομιών, μπορεί να αναδείξει την αλληλεπίδραση της ορθής διακυβέρνησης με την οικονομική ανθρώπινη ανάπτυξη (Gerring et al, 2011).

Οι Zhuang, de Dios και Lagman-Martin (2010) ερεύνησαν διεξοδικά τη βιβλιογραφία σχετικά με τις συνδέσεις μεταξύ διακυβέρνησης, οικονομικής ανάπτυξης και ανισότητας, και αντιμετώπισαν επίσης και το ζήτημα της αιτιότητας. Οι Acemoglu και Robinson (2012) εξετάζουν γιατί και πως έχει σημασία η διακυβέρνηση συγκρίνοντας γειτονικές πόλεις κατά μήκος των συνόρων Ηνωμένων Πολιτειών - Μεξικού. Σύμφωνα με τα συμπεράσματά τους, η εξέλιξη των βασικών δομών και η σχέση κράτους-αγοράς, διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στον προσδιορισμό της οικονομικής απόδοσης των πόλεων.

Άλλοι συγγραφείς έχουν διερευνήσει συγκεκριμένες διαστάσεις για το πως έχει σημασία η διακυβέρνηση, όπως ο Goncalves (2013) που εξετάζει τη συσχέτιση συγκεκριμένων μηχανισμών διακυβέρνησης με δομικά στοιχεία της ανθρώπινης ανάπτυξης. Οι Gerringetal (2011) συζητούν τα πολλαπλά κανάλια, κοινωνικοοικονομικά και πολιτικά, μέσω των οποίων δημοκρατικά η διακυβέρνηση επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη. Η πρόσβαση των πολιτών στους μηχανισμούς διακυβέρνησης συνδέεται στενά με τις επιδόσεις της ανάπτυξης, όπως επισημαίνεται στον Oster (2009) και στους Hanetal (2014). Όμοια, ο Kumar (2013) σημειώνει πως οι διεφθαρμένοι μηχανισμοί διακυβέρνησης μπορούν να οδηγήσουν σε φτωχή οικονομική ανάπτυξη. Οι Blaydes και Kayser (2011) μελέτησαν τους δεσμούς μεταξύ δημοκρατικής διακυβέρνησης, διανομής και βιοτικού επιπέδου, βρίσκοντας σημαντικές συσχετίσεις, ενώ οι Miyazawa και Zusman (2015) διερεύνησαν την επίδραση της ορθής διακυβέρνησης στην επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (Millennium Development Goals–MDGs) και διαπίστωσαν την ύπαρξη σημαντικών αλληλεπιδράσεων, με σημαντικότερες αυτές της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας (GE) και του κράτους δικαίου (RL).

Συμπερασματικά, η σχέση μεταξύ ορθών κυβερνητικών πρακτικών και ανάπτυξης βρίσκεται στο προσκήνιο των ερευνών τις τελευταίες δεκαετίες, εξαιτίας της συσχέτισης της σχέσης αυτής με την βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών των πολιτών, σε επίπεδο ευρύτερο του οικονομικού. Η παρούσα διπλωματική χρησιμοποιεί την ανάλυση δεδομένων στη Διεθνή πολιτική και συγκεκριμένα αναλύσεις παλινδρόμησης, ούτως ώστε να διαπιστωθούν οι σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ των προαναφερθέντων μεταβλητών. Σύμφωνα με τα ολοένα και αυξανόμενα σχετικά στοιχεία, οι δείκτες ορθής διακυβέρνησης έχουν άμεση συσχέτιση με την οικονομική ανάπτυξη. Τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο, όσο και στην περίπτωση της Ελλάδας, αναμένεται να εξαχθούν σημαντικά συμπεράσματα σχετικά με τις εξελίξεις στη δημόσια διοίκηση και διακυβέρνηση, ιδιαίτερα κατά την τελευταία δεκαετία όπου η χώρα δοκιμάστηκε από την οικονομική κρίση, τα capital controls και τώρα, την πανδημία του κορονοϊού. Έρευνες σχετικά με τη σύνδεση των δεικτών WGI και της οικονομικής ευμάρειας έχουν πραγματοποιηθεί για την Ελλάδα, αλλά σε εξειδικευμένες περιπτώσεις. Η παρούσα εργασία είναι η πρώτη (εξ όσων γνωρίζουμε) που πραγματοποιείται στο ζήτημα αυτό, και τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι ιδιαίτερα χρήσιμα στους υπεύθυνους χάραξης της πολιτικής, ιδιαίτερα στο κομμάτι της δημόσιας διακυβέρνησης.

Για το εμπειρικό μέρος της διπλωματικής, από την ιστοσελίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας πήραμε για τα έτη 2000, 2005, 2010, 2015, 2019 τα διαθέσιμα στοιχεία 185-192 χωρών (World Bank, 2021) και χρησιμοποιώντας την πολλαπλή παλινδρόμηση εξάγαμε συμπεράσματα για τον κάθε έναν από τους έξι δείκτες ξεχωριστά (Κανόνας δικαίου, Έλεγχος Διαφθοράς, Αποτελεσματικότητα Κυβέρνησης, Πολιτική Σταθερότητα και Απουσία Βίας -Τρομοκρατίας,

Φωνή και λογοδοσία, και Ποιότητα των Κανονιστικών Ρυθμίσεων), σε παγκόσμιο επίπεδο και στην Ελλάδα, αναλύοντας την εξέλιξη των δεικτών στην διαχρονική τους πορεία. Επίσης, ειδικότερα για την Ελλάδα, πραγματοποιούμε αναλύσεις παλινδρόμησης για τους δείκτες ανθρώπινης ανάπτυξης (Human Development Index–HDI) και τον δείκτη διαφθοράς (Corruption Perception Index–CPI), με σκοπό να διαπιστωθεί η επίδραση των δεικτών WGI και στις τιμές των δυο αυτών διαφορετικών δεικτών.

Στην παρούσα διπλωματική, στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζουμε μια εισαγωγή στο θέμα των παγκόσμιων δεικτών διακυβέρνησης και τονίζουμε τη σημασία της μέτρησης της διακυβέρνησης σε όλους τους τομείς. Στο δεύτερο κεφάλαιο, δίνουμε τον ορισμό της ανάπτυξης, τον ορισμό της διακυβέρνησης σήμερα, κάνουμε μια σύντομη ανασκόπηση της προέλευσης του όρου διακυβέρνησης και αναφέρουμε αναλυτικά τους δείκτες μέτρησης. Στο τρίτο κεφάλαιο απεικονίζεται η σημασία της μέτρησης του κάθε δείκτη διακυβέρνησης ξεχωριστά και στο επόμενο, τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται μια εκτενής βιβλιογραφική επισκόπηση πάνω στο συγκεκριμένο θέμα. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία και αναφέρουμε τον σκοπό και τους στόχους της. Στο έκτο κεφαλαίο, παρουσιάζουμε την εμπειρική μας ανάλυση στις χώρες με τα διαθέσιμα στοιχεία και στην Ελλάδα. Στο έβδομο κεφάλαιο, παραθέτουμε τα συμπεράσματα μας από την εμπειρική ανάλυση και αναλύουμε κατά πόσο τα αποτελέσματα από την ανάλυση μας συμφωνούν ή όχι με την πλειοψηφία των ερευνών που έχουν γίνει με τη χρήση των δεικτών ορθής διακυβέρνησης.

Η παρούσα διπλωματική χρησιμοποιεί την ανάλυση δεδομένων στη Διεθνή πολιτική και συγκεκριμένα αναλύσεις παλινδρόμησης, ούτως ώστε να διαπιστωθούν οι σημαντικές συσχετίσεις. Σύμφωνα με τη θεωρία, οι δείκτες ορθής διακυβέρνησης έχουν άμεση συσχέτιση με την οικονομική ανάπτυξη. Στην περίπτωση της Ελλάδας, αναμένεται να εξαχθούν σημαντικά συμπεράσματα σχετικά με τις εξελίξεις στη δημόσια διοίκηση και διακυβέρνηση, ιδιαίτερα κατά την τελευταία δεκαετία όπου η χώρα δοκιμάστηκε από την οικονομική κρίση, τα capital controls και τώρα, την πανδημία του κορωνοϊού. Έρευνες σχετικά με τη σύνδεση των δεικτών WGI και της οικονομικής ευμάρειας έχουν πραγματοποιηθεί για την Ελλάδα, αλλά σε εξειδικευμένες περιπτώσεις. Η παρούσα εργασία είναι η πρώτη (εξ όσων γνωρίζει ο συγγραφέας) που πραγματοποιείται στο ζήτημα αυτό, και τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι ιδιαίτερα χρήσιμα στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, ιδιαίτερα στο κομμάτι της δημόσιας διακυβέρνησης.

2 Διακυβέρνηση και ανάπτυξη

2.1 Ο ορισμός της ανάπτυξης

Τα τελευταία έτη έγινε φανερό ότι για να παρουσιάσει μια χώρα καλή αναπτυξιακή πολιτική πρέπει να έχει μια σωστή διακυβέρνηση. Παρά την ύπαρξη μιας μεγάλης σχετικής βιβλιογραφίας, τα εργαλεία που χρησιμοποιεί η διακυβέρνηση για να πετύχει καλύτερη επίδοση στην ανάπτυξη της, δεν έγιναν ακόμα τελείως κατανοητά (Rodrick, 2008). Στα τέλη της δεκαετίας του 1980, παρουσιάστηκε ένα νέο ενδιαφέρον για τις πρακτικές ορθής διακυβέρνησης, εξαιτίας δυο εξελίξεων. Η πρώτη εξέλιξη εντοπίζεται στην εμφάνιση ενός νέου ρεύματος οικονομικής πολιτικής, που ονομάστηκε «νέα θεσμικά οικονομικά». Αυτή η εξέλιξη θέσπισε τους απρόσωπους και αμερόληπτους θεσμούς για την προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και των συμβάσεων, οι οποίοι ενθαρρύνουν την επέκταση των επενδύσεων και την καινοτομία.

Στο δεύτερο στάδιο εξέλιξης, οι μελέτες έδειξαν ότι η αποτελεσματικότητα της αναπτυξιακής πολιτικής δεν υποστηρίζεται μόνο από τη φύση των πολιτικών που ασκούνται, αλλά και από την ίδια τη φύση της εφαρμοζόμενης διακυβέρνησης (Burn side και Dollar, 2000). Με βάση εμπειρικές παρατηρήσεις, ο Easterly(2006) υποστήριξε ότι οι χώρες που ακολουθούν λάθος πολιτικές όπως είναι ο υψηλός πληθωρισμός, τα υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα για πολλά χρόνια κ.τ.λ. μπορεί να μην έχουν οικονομική ανάπτυξη, αλλά και ότι η ανάπτυξη μπορεί να μην δημιουργηθεί απλά με μακροοικονομική σταθερότητα (Hunetal, 2014).

Η ανάπτυξη είναι μια έννοια που μελετάται από τους ανθρωπολόγους, τους οικονομολόγους, τους βιολόγους, τους κοινωνιολόγους και άλλες κατηγορίες επιστημόνων. Στις κοινωνικές επιστήμες, συνδέεται με την ιστορική πρόοδο και είναι η αύξηση της δυνατότητας ικανοποίησης των ατομικών και κοινωνικών αναγκών κατά τη διάρκεια του χρόνου σε μια οικονομία. Γενικά, η ανάπτυξη είναι η αύξηση του συσσωρευμένου πλούτου, η αύξηση των ρυθμών παραγωγής των προϊόντων, η αύξηση της κατανάλωσης των προϊόντων και η ποιοτική εξέλιξη των κοινωνικών και τεχνικών δομών (Μανώλη και Μακρή, 2015).

2.2 Η προέλευση του όρου διακυβέρνηση

Στο παρελθόν, η λέξη διακυβέρνηση αναφερόταν κυρίως στο αποτέλεσμα των κυβερνητικών δραστηριοτήτων και ασχολούνταν με την πολιτική επιστήμη, την πολιτική φιλοσοφία και τους ανθρωπολογικούς κλάδους. Σήμερα, ο όρος διακυβέρνηση έχει μια ελαφρώς διαφορετική σημασία. Κατά τη διάρκεια του χρόνου, πολλοί ιστορικοί ανέδειξαν το πλεονέκτημα του να διοικεί το κράτος την κοινωνία, όπως και την τάση για συγκεντρωτισμό που υπήρχε σε όλα τα εθνικά κράτη. Ο Max Weber, στη θεωρία του για τους τρεις βασικούς τύπους κυριαρχίας, ηγεσίας και εξουσίας, υποστήριξε τον όρο διακυβέρνηση η οποία χαρακτηρίζεται από μια απρόσωπη γραφειοκρατία, που είναι χρήσιμη στη διοίκηση μιας πολύπλοκης κοινωνίας. Ο όρος εξουσία αντικαθιστούσε συχνά τη λέξη διακυβέρνηση. Πολλοί ερευνητές ασχολήθηκαν με τον όρο εξουσία και την επιβολή της και στα τέλη του 18ου αιώνα, ο όρος διακυβέρνηση απέκτησε την πολιτική του σημασία. Το κράτος, δηλαδή η κυβέρνηση και η διοίκηση, έγινε ο βασικός τρόπος αντιμετώπισης της πολυπλοκότητας και των δυσκολιών. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ο Weber ανέφερε ότι η γραφειοκρατία είναι το ιδανικό μέσο αντιμετώπισης των δυσκολιών, όμως μερικές δεκαετίες αργότερα ήρθε η κριτική για μια τέτοια έννοια της λέξης διακυβέρνηση, η οποία υποστήριξε ότι είχε σχέση με τα λάθη της διοίκησης, όπως είναι η διαφθορά, η αποτυχία της κυβέρνησης, η αναποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα, η κατάχρηση εξουσίας κ.α. Έτσι, η έννοια της λέξης άλλαξε σημασία (Vymětal, 2007).

Η διακυβέρνηση έγινε ένας όρος που συνδυάζει την έκφραση για τις πολιτικές του κράτους (δηλαδή της κυβέρνησης) και αντανακλά τη μορφή και την αποτελεσματικότητα των μέτρων που ελήφθησαν. Η προσέγγιση αυτή αναφέρεται στη συνέχιση της άσκησης της εξουσίας του κράτους, όπως και στις αποτυχίες που προκύπτουν από τις κυβερνητικές δραστηριότητες σε οικονομικά και πολιτικά ζητήματα. Μια δεύτερη προσέγγιση είναι η διαχειριστική προσέγγιση, η οργάνωση και η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών της διοίκησης. Αυτή η προσέγγιση δεν αναφέρεται απαραίτητα στις δραστηριότητες της κυβέρνησης ή του κράτους. Μπορεί να περιγράψει σαν την πολιτική σύνδεσης και τη διαχείριση αυτής της πολιτικής ή σαν τις διαδικαστικές, διαρθρωτικές, πολιτικές και οικονομικές απόψεις. Ο Vymětal (2007) ανέφερε ότι είναι δύσκολο να υπάρξει μια αυστηρή οριοθέτηση ανάμεσα στη λήψη αποφάσεων και στη διοίκηση, γιατί και τα δυο θέματα αυτά είναι στενά συνδεδεμένα. Αυτή η διαφορά, συνδέεται με τις θεσμικές σχολές της κοινωνικής επιστήμης και τις θεωρίες της δημόσιας επιλογής. Η δημοτικότητα που απέκτησε η συγκεκριμένη θεωρία, οφείλεται στις νέες προσεγγίσεις που υπάρχουν στον δημόσιο τομέα και υπογραμμίζουν τη συνδεσιμότητα που υπάρχει ανάμεσα στα πολιτικά και στα οικονομικά ζητήματα. Με την παγκοσμιοποίηση, τις οικονομικές κρίσεις της δεκαετίας του 1970, τα προβλήματα στα κράτη πρόνοιας, τη συνεχή προηγμένη ολοκλήρωση, τον έντονο ανταγωνισμό, τη διάβρωση της εξουσίας του κράτους σε πολλούς τομείς της

κοινωνίας, τα δημοκρατικά ελλείμματα και την ενίσχυση των υλικών αξιών, η παλιά έννοια του όρου διακυβέρνησης δεν ίσχυε πια (Vymětal, 2007).

2.3 Η σύγχρονη έννοια της διακυβέρνησης

Σήμερα, η έννοια διακυβέρνηση έχει γίνει μια μοντέρνα έκφραση, που περιγράφει μια σειρά από προσεγγίσεις και τεχνικές για τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των διαφόρων επιπέδων της κοινωνίας. Πλέον, ο όρος διακυβέρνηση μπορεί να περιλαμβάνει και τον συντονισμό που σχετίζεται με τη συνεργασία και τον διάλογο. Ο όρος διακυβέρνηση είναι ανάλογα με την περιοχή ενδιαφέροντος και για αυτό, η έννοια του όρου μεταφέρεται στις κοινωνικές επιστήμες και σε άλλους κλάδους. Απο τη μία πλευρά, ο όρος είναι πολύ ευέλικτος και καλύπτει πολλά προβλήματα, αλλά από την άλλη, καθιστά την έννοια πολύ ασαφή. Μεταξύ των κοινωνικών επιστημών δίνονται διαφορετικοί ορισμοί για τη συγκεκριμένη έννοια (OECD, 2001).

Ο όρος διακυβέρνηση έχει κυρίως δύο διαφορετικές έννοιες (Vymětal, 2007):

1. Η διακυβέρνηση είναι το καθεστώς της διοίκησης. Η έννοια αυτή αντικατοπτρίζει την πολιτική προέλευση και την πολιτική σημασία της λέξης. Αναφέρεται στην υποταγή στη δύναμη και την εξουσία του κράτους και της κυβέρνησης. Είναι αποτέλεσμα της άσκησης της κυριαρχικής εξουσίας και του δικαιώματος διοίκησης της δημόσιας πολιτικής και υποθέσεων, του ελέγχου και της άσκησης καθοριστικής επιρροής. Αυτή η προσέγγιση εξακολουθεί να στηρίζει κυρίως τους πολιτικούς συνειρμούς της λέξης και τη στενή σχέση της με την κυβέρνηση και τον ιεραρχικό τρόπο συντονισμού.
2. Στη δεύτερη έννοια είναι αδύνατο να διαχωριστεί η διακυβέρνηση από την κυβέρνηση και τη διοίκηση, αν και υπάρχουν αρκετές διαφορές μεταξύ τους. Η διακυβέρνηση απλοποιείται συχνά σαν δομική, εργαλειακή ή ακόμα και σαν λειτουργική άποψη. Η δομική άποψη τονίζει τη σημασία των διαρθρωτικών πτυχών της διακυβέρνησης, όπως για παράδειγμα ο καθορισμός των τομέων αρμοδιότητας των οργάνων, τη θέση και το επίπεδο των θεμάτων, τη δομή των ιεραρχικών δομών και των αρχών κ.λπ. Τονίζει επίσης, τις διαδικασίες που διαμορφώνουν τη διακυβέρνηση και την κοινωνία. Αν και ο ορισμός της διακυβέρνησης επικεντρώνεται περισσότερο στη διαδικαστική πλευρά, περιλαμβάνει επίσης και το οργανωτικό μέρος.

Θα μπορούσε να γίνει διάκριση μεταξύ της κρατικοκεντρικής και της κοινωνικοκεντρικής προσέγγισης. Ο κρατικοκεντρικός ορισμός περιορίζεται μόνο στις κρατικές ή στις κυβερνητικές δραστηριότητες. Οι λειτουργίες εντολών και ελέγχου κυριαρχούν και θα μπορούσαν δυνητικά να αναμειγνύουν τόσο τις οργανωτικές όσο και τις διαδικαστικές δομές. Οι κρατικοκεντρικές έννοιες της διακυβέρνησης έχουν σχεδιαστεί για τους σκοπούς του κράτους και της διοίκησής του σε θέματα εσωτερικής διαχείρισης και εσωτερικής λήψης αποφάσεων. Η κοινωνικοκεντρική προσέγγιση στηρίζεται στο γεγονός ότι τα κυβερνητικά όργανα δεν λειτουργούν από μόνα τους και παίρνουν μέρος στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η έννοια αυτή της διακυβέρνησης στηρίζεται στη διασύνδεση των ατόμων και στο γεγονός ότι τα άτομα δεν λειτουργούν από μόνα τους αλλά επηρεάζονται μεταξύ τους και επηρεάζουν τις δομές με τις οποίες ασχολούνται. Συνδέεται με τη μεταμοντέρνα έννοια, όπως η αντανάκλαστικότητα και η πολυπλοκότητα (Beck, 1998).

Η έννοια της αντανάκλαστικότητας σημαίνει τη διαδικασία εξέτασης της συμπεριφοράς των ατόμων σε ευρύτερα πλαίσια, η οποία αναδρομικά επηρεάζει τις τρέχουσες πράξεις τους (Beck, 1998). Σε αυτή την περίπτωση, η ανταλλαγή γνώσεων και εκπαίδευσης είναι σημαντική. Η πολυπλοκότητα, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται στη θεωρία του συστήματος από την άποψη της κοινωνικής επιστήμης και χρησιμοποιείται κυρίως για να τονίσει την αμοιβαία αλληλεξάρτηση, καθώς και τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης που είναι εκτεταμένες στις σύγχρονες κοινωνίες (Bauman 1991 & 2000, Beck 1998 & 1999). Είναι ένα ενισχυτικό και δυναμικό απο μόνο του σύστημα με πολλούς μηχανισμούς ανάδρασης. Στα πολύπλοκα συστήματα που λειτουργούν σε ένα κοινωνικό πλαίσιο, η συμπεριφορά τροποποιείται αντιδρώντας σε αυτό που κάνουν τα άλλα άτομα (Thomson, 2004). Η διακυβέρνηση αφορά περισσότερο τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των διαφόρων θεμάτων, την ευθύνη, τη λογοδοσία και τη διαφάνεια των διαδικασιών και της δράσης.

Η διακυβέρνηση δύναται να οριστεί ως ένα σύστημα αξιών, πολιτικών και θεσμών, με τα οποία μια κοινωνία διαχειρίζεται το σύνολο των πολιτικών, αλλά και κοινωνικοοικονομικών υποθέσεών της, μέσω αλληλεπιδράσεων εντός και μεταξύ του κράτους, της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα. Είναι ο τρόπος που μια κοινωνία οργανώνεται για να λαμβάνει και να εφαρμόζει αποφάσεις, επιτυγχάνοντας αμοιβαία κατανόηση, συμφωνία και δράση. Περιλαμβάνει τους μηχανισμούς, τις διαδικασίες εξουσίας και τις ομάδες, μέσα από τα οποία τα άτομα εκφράζουν τα ενδιαφέροντά τους, θα συζητήσουν για να λύσουν τις διαφορές τους και θα ασκήσουν τα νόμιμα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Είναι επιπλέον και οι θεσμοί, οι κανόνες και οι πρακτικές που δίνουν κίνητρα σε πρόσωπα, οργανισμούς και επιχειρήσεις, για την ορθή κοινωνικά πρακτική. Η διακυβέρνηση, χρησιμοποιεί όλο το φάσμα των λειτουργιών της (κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές) σε κάθε επίπεδο της ανθρώπινης κοινωνίας, είτε

πρόκειται για ένα απλό νοικοκυριό, το χωριό, τον δήμο, το έθνος, την περιοχή ή ακόμα και για ολόκληρο τον πλανήτη (UNDP, 2014).

2.4 Οι δείκτες μέτρησης

Οι ορισμοί που έχουν ήδη αναφερθεί, δείχνουν ότι οι δείκτες διακυβέρνησης αποτελούν ένα μέτρο που επισημαίνει κάτι για την πολιτική κατάσταση σε μια χώρα. Οι δείκτες διακυβέρνησης (WGI) συνήθως χρησιμοποιούνται για να μετρηθούν ορισμένοι τομείς διακυβέρνησης, όπως η διαφθορά, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα εκλογικά συστήματα, η παροχή δημόσιων υπηρεσιών, η κοινωνία των πολιτών και η γενική ισότητα των ανθρώπων (UNDP, 2014). Υπάρχουν πολλοί τέτοιοι δείκτες, οι οποίοι χρησιμοποιούνται από κυβερνήσεις, από αναπτυξιακές υπηρεσίες, από μη κυβερνητικές οργανώσεις, από μικρομεσαίες επιχειρήσεις, από ακαδημαϊκά ιδρύματα και από τον ιδιωτικό τομέα. Οι συγκεκριμένοι δείκτες αποσκοπούν στην ενημέρωση των πολιτών για τις επιχειρηματικές επενδύσεις, την κατανομή των δημόσιων πόρων, την υποστήριξη της κοινωνίας, αλλά και την ανθρώπινη έρευνα. Από μεριάς ανάπτυξης, οι δείκτες αυτοί δύναται να εφαρμοστούν για την επίβλεψη και αξιολόγηση των πρακτικών και των έργων της διακυβέρνησης. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των σημείων αναφοράς, των γενικών στόχων, και των στόχων στο πλαίσιο της ανάπτυξης (UNDP, 2014).

Γενικά, οι δείκτες διακυβέρνησης έχουν τρεις βασικούς στόχους (UNDP, 2014):

- Τα δικαιώματα και τη δέσμευση. Οι δείκτες WGI μπορούν τυπικά να καλύπτουν τις δεσμεύσεις για τις οποίες έχουν δεσμευθεί οι κυβερνήσεις των χωρών, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών συντάξεων και της υπογραφής των συνθηκών
- Τη διαδικασία και την ευθύνη. Σε αυτόν τον στόχο, οι δείκτες διακυβέρνησης κοιτάζουν αν τα όργανα που αναλαμβάνουν δράση, είναι διαθέσιμα να εκπληρώσουν τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις τους. Το γεγονός αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την ύπαρξη ανεξάρτητων οργανισμών που διασφαλίζουν ότι πληρούνται οι υποχρεώσεις από τα κυβερνητικά όργανα
- Την απόδοση. Σε αυτόν τον στόχο, βρίσκονται τα δεδομένα που υπάρχουν σχετικά με τον αριθμό των ανθρώπων που απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους και τον αριθμό των ατόμων που δεν απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους. Όπως το πόσα άτομα ανήκουν σε πολιτικά κόμματα ως μέλη. Επιπλέον, αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τους δείκτες των

αποτελεσμάτων αναλήψεων υποχρεώσεων, όπως είναι οι δαπάνες των κυβερνήσεων που υπόκεινται σε ανεξάρτητο έλεγχο

Η διακυβέρνηση μετράται και καταγράφεται από έξι σύνθετους δείκτες ευρέων διαστάσεων που από το 1996 καλύπτουν περισσότερες από 200 χώρες. Οι δείκτες αυτοί είναι οι εξής (Kaufmannetal, 2010):

- Η φωνή και λογοδοσία (Voice and Accountability – VA). Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει την αντίληψη για τον βαθμό στον οποίο οι πολίτες μιας χώρας είναι ικανοί να συμμετέχουν στην επιλογή της κυβέρνησής τους. Επίσης, εκφράζει την ελευθερία της έκφρασης, την ελευθερία του συνεταιρισμού και τα ελεύθερα μέσα ενημέρωσης.
- Η πολιτική σταθερότητα και η απουσία βίας-τρομοκρατίας (Political Stability–PS). Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει τις αντιλήψεις για την πιθανότητα αποσταθεροποίησης ή ανατροπής της κυβέρνησης με αντισυνταγματικά ή βίαια μέσα, συμπεριλαμβανομένης της βίας και της τρομοκρατίας με πολιτικό κίνητρο
- Η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης (Government Effectiveness–GE). Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει τις αντιλήψεις για την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών, την ποιότητα της δημόσιας υπηρεσίας και τον βαθμό ανεξαρτησίας της από τις πολιτικές πιέσεις, την ποιότητα της διαμόρφωσης και εφαρμογής της πολιτικής και την αξιοπιστία της δέσμευσης της κυβέρνησης σε τέτοιες πολιτικές.
- Η ποιότητα των κανονιστικών ρυθμίσεων (Regulatory Quality – RQ). Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει τις αντιλήψεις για την ικανότητα της κυβέρνησης να διαμορφώνει και να εφαρμόζει υγιείς πολιτικές και κανονισμούς που επιτρέπουν και προωθούν την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα
- Ο κανόνας δικαίου (Rule of Law – RL). Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει τις αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίο οι πολίτες έχουν εμπιστοσύνη στους κανόνες της κοινωνίας και τηρούν τους κανόνες της, και ιδιαίτερα την ποιότητα της εκτέλεσης των συμβάσεων, τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, την αστυνομία και τα δικαστήρια, καθώς και την πιθανότητα εγκλήματος και βίας.
- Ο έλεγχος της διαφθοράς (Control of Corruption – CC). Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει τις αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίο ασκείται η δημόσια εξουσία για το ιδιωτικό όφελος, συμπεριλαμβανομένων τόσο των μικρών όσο και των μεγάλων μορφών διαφθοράς, καθώς και τον επηρεασμό του κράτους από τους πλούσιους και από τα ιδιωτικά συμφέροντα

Ο υπολογισμός των ανωτέρω δεικτών χρησιμοποιεί εκατοντάδες μεταβλητές που λαμβάνονται από 31 διαφορετικές πηγές δεδομένων, αποτυπώνοντας τις αντιλαμβανόμενες απόψεις των συμμετεχόντων πολιτών στην έρευνα, σχετικά με την επίδοση της κυβέρνησής τους στον τομέα της ορθής διακυβέρνησης, αλλά και λαμβάνοντας υπόψη την ανατροφοδότηση από μη κυβερνητικές οργανώσεις, από παρόχους εταιρικών πληροφοριών και από το ευρύ δημόσιο παγκοσμίως (Kaufmann et al, 2010).

3 Η σημασία των δεικτών διακυβέρνησης

3.1 Ο δείκτης φωνή και λογοδοσία (VA)

Η ποιότητα της διακυβέρνησης αναγνωρίζεται ως ένας από τους κεντρικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις προοπτικές ανάπτυξης στις φτωχές χώρες. Η δυνατότητα των πολιτών να ακούγεται η φωνή τους και η κυβερνητική ευθύνη είναι σημαντικές διαστάσεις της διακυβέρνησης. Η ικανότητα των πολιτών να εκφράζουν και να ασκούν αποτελεσματικά τις απόψεις τους, έχει προφανώς τη δυνατότητα να επηρεάσει τις κυβερνητικές προτεραιότητες και διαδικασίες, ανακατευθύνοντας πολιτικές όπως για παράδειγμα σχετικά με τη ζήτηση, την ανταπόκριση, τη διαφάνεια και της λογοδοσία των υπευθύνων. Οι κυβερνήσεις που θεωρούνται υπεύθυνες για τις πράξεις τους, είναι πιο πιθανό να ανταποκριθούν στις ανάγκες και στις απαιτήσεις που διατυπώνουν οι πολίτες τους (DFID, 2009).

Η φωνή των πολιτών και η λογοδοσία των κυβερνώντων παρουσιάζει τη δυναμική σχέση ανάμεσα σε πολίτες και σε κράτος. Οι βασικές αρχές που στηρίζουν τον δείκτη της διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής, της ένταξης και της διαφάνειας, έχουν αναδειχθεί σαν ζητήματα προτεραιότητας στη διεθνή ανάπτυξη, με τους εμπλεκόμενους να συμμετέχουν σε ένα διευρυμένο σύμπαν παρεμβάσεων που σχετίζονται με αυτόν. Αυτές οι παρεμβάσεις καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και τομέων, που ποικίλλουν σημαντικά σε διάφορες διαστάσεις, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων (DFID, 2009):

- Το επίπεδο στο οποίο παρέχεται υποστήριξη σε μια δεδομένη χώρα
- Των υποστηριζόμενων φορέων που είναι από διάφορες κρατικές οντότητες μέχρι ομάδες της κοινωνίας των πολιτών
- Τη θεματική εστίαση, όπως είναι η δημόσια οικονομική διοίκηση και οι λειτουργίες ελέγχου του κράτους, της ενδυνάμωσης των γυναικών και των μειονοτικών ομάδων και της τοπικής διακυβέρνησης
- Τον τύπο των εμπλεκόμενων μελών
- Το επίπεδο της νομισματικής στήριξης που δίνει μια χώρα
- Τον τρόπο εφαρμογής

- Το χρονοδιάγραμμα, δηλαδή από μερικούς μήνες έως μερικά χρόνια

Το τμήμα διεθνούς ανάπτυξης και ο συγκεκριμένος δείκτης διακυβέρνησης αποτελούν μια κρίσιμη πτυχή των προσπαθειών ώστε να επιτύχουν μια καλή διακυβέρνηση και να βελτιώσουν τα αποτελέσματα της φτώχειας για τους φτωχούς (Holland and Thirkell, 2009). Ενώ το τμήμα διεθνούς ανάπτυξης διαθέτει μια σειρά προγραμμάτων για τη φωνή των πολιτών και την λογοδοσία, υπάρχει ανάγκη να διασφαλιστεί ότι τα αποτελέσματα αυτής της εργασίας καταγράφονται και ο αντίκτυπος γνωστοποιείται. Οι φορείς έχουν την ευθύνη να παρουσιάσουν ένα διαφανές σύνολο των επιπτώσεων σχετικά με το πώς οι διαδικασίες μπορούν να έχουν άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο στους αναπτυξιακούς στόχους τους. Τα προγράμματα που σχετίζονται με αυτόν τον δείκτη διακυβέρνησης μπορούν να υιοθετήσουν ένα πολύ ευρύ φάσμα προσεγγίσεων και να λειτουργήσουν σε πολύ διαφορετικές καταστάσεις και πλαίσια. Αυτή η προσέγγιση παρουσιάζει προκλήσεις στην αξιολόγηση, καθώς υπάρχουν λίγες κοινές μέθοδοι. Έτσι, ενώ τα προγράμματα αποδεικνύουν συχνά υψηλά επίπεδα καινοτομίας, υπάρχουν πολλές ασυνέπειες στην ποιότητα της αξιολόγησης και στον τύπο των δεικτών που χρησιμοποιούνται (Holland and Thirkell, 2009).

3.2 Ο δείκτης πολιτική σταθερότητα και απουσία της βίας - τρομοκρατίας (PS)

Στην παγκόσμια οικονομία, οι εταιρείες έχουν την επιθυμία παγκοσμιοποίησης ώστε να παραμείνουν ανταγωνιστικές. Σε αυτό το πλαίσιο, οι άμεσες ξένες επενδύσεις έχουν ουσιώδη ρόλο για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις. Οι επενδυτές αναλύουν εκτενώς την επικινδυνότητα των επενδύσεων. Οι Dess and Miller (1996), στην έρευνά τους αναφέρουν ότι, παρά την ύπαρξη διαφορετικών τύπων στρατηγικών εισόδου στη διεθνή αγορά, όπως είναι οι εξαγωγές, η αδειοδότηση, το franchising, οι κοινοπραξίες και οι θυγατρικές, οι άμεσες ξένες επενδύσεις είναι οι πιο επικίνδυνες για διάφορους λόγους. Κατά τη διαδικασία της διεθνοποίησης, οι εταιρείες αντιμετωπίζουν πολιτικό, οικονομικό, εμπορικό και διαπολιτισμικό κίνδυνο (Çavuşgil et al, 2014). Παρόλο που οι μακροπολιτικοί κίνδυνοι θεωρούνται οι πιο κρίσιμοι και καταστρεπτικοί, οι εταιρείες λαμβάνουν αποφάσεις για τη μετάβαση μέσω της πολιτικής επικινδυνότητας (Ozbozkurt, 2016). Επίσης, αν και ο πολιτικός κίνδυνος περιέχει ένα ευρύ φάσμα συνιστωσών, η πολιτική σταθερότητα και η απουσία βίας είναι καθοριστικοί παράγοντες των άμεσων ξένων επενδύσεων. Ο Ozbozkurt (2016) ανέφερε, ότι οι πολυεθνικές εταιρείες έχουν

μακροπρόθεσμους στόχους, επομένως η απόδοση της επένδυσης διαρκεί δεκαετίες. Έτσι, οι συγκεκριμένες εταιρείες γνωρίζουν από πριν για την πολιτική σταθερότητα και για τα γεγονότα πολιτικής βίας όταν εισέρχονται σε ξένες αγορές.

3.3 Ο δείκτης έλεγχος της διαφθοράς (CC)

Η εταιρική διακυβέρνηση ορίζεται ως ένα σύνολο μηχανισμών μέσω των οποίων οι εξωτερικοί επενδυτές προστατεύονται από την απαλλοτρίωση από τους εσωτερικούς, ενώ διατηρεί και την ισορροπία μεταξύ οικονομικών και κοινωνικών στόχων και μεταξύ ατομικών και κοινωνικών στόχων (La Porta et al, 1999).

Πρωταρχικό μέλημα της εταιρικής διακυβέρνησης είναι να διαμορφώσει τα ατομικά, τα εταιρικά συμφέροντα καθώς και ολόκληρης της κοινωνίας. Για να επιτευχθεί αυτό, πρέπει να αποθαρρυνθεί η απάτη και η κακή διοίκηση. Μερικές εταιρείες έχουν δομηθεί έτσι ώστε το διοικητικό συμβούλιο να παρακολουθεί και να ελέγχει τη διοίκησή τους, ενώ κάποιες άλλες δεν το καταφέρνουν αυτό (Dorata and Petra, 2011). Μια έρευνα πραγματοποιήθηκε το 1996 από τους Shleifer και Vishny σχετικά με τη θεωρητική δομή της εταιρικής διακυβέρνησης. Από την έρευνα αυτή έβγαλαν το συμπέρασμα ότι η Μεγάλη Βρετανία και οι ΗΠΑ διέθεταν συστήματα διακυβέρνησης που χαρακτηρίζονται από ισχυρή νομική προστασία για τους επενδυτές. Έδειξαν ότι όταν οι επενδυτές προστατεύονται με επιτυχία, τότε αυτό συνεπάγεται ότι τα μοντέλα διακυβέρνησης είναι επιτυχημένα. Αν και υπάρχει κάποια κοινή γνώμη, η βασική έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης διαφέρει από χώρα σε χώρα λόγω των εθνικών συνθηκών. Ο δείκτης εταιρικής διακυβέρνησης (BIST) δημιουργείται από τη βάση των εταιριών που εφαρμόζουν τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης. Οι βαθμολογίες εταιρικής διακυβέρνησης πρέπει να είναι τουλάχιστον 7 επί 10 συνολικά και τουλάχιστον 6,5 για κάθε κύριο τμήμα. Τα ιδρύματα αξιολόγησης που βρίσκονται στη λίστα των οργανισμών αξιολόγησης Capital Markets Board (CMB) καθορίζουν την εταιρική διακυβέρνηση με βάση την εκτίμησή τους για τη συμμόρφωση της εταιρείας με τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης.

Η έρευνα του Farber (2005) ήταν σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση και τις επιδόσεις των τιμών των μετοχών σε επιχειρήσεις όπου εντοπίστηκαν απάτες. Στην έρευνα αυτή συμπεριλήφθηκαν 87 επιχειρήσεις που έκαναν απάτες και άλλαξαν τις οικονομικές καταστάσεις τους. Έβγαλε το συμπέρασμα ότι οι επιχειρήσεις που έκαναν απάτες είχαν κακή διακυβέρνηση και είχαν αναλογικά λιγότερα εξωτερικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου. Διεξήγαγαν επίσης λιγότερες συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου και η σύνθεση της επιτροπής περιελάμβανε λιγότερους οικονομικούς εμπειρογνώμονες από τις υπόλοιπες εταιρίες. Ένα μικρότερο ποσοστό

των διεφθαρμένων εταιρειών ελέγχονται από τα τέσσερα μεγαλύτερα ελεγκτικά γραφεία και έχουν ένα υψηλότερο ποσοστό διευθυντών που ήταν επίσης πρόεδροι του διοικητικού συμβουλίου, σε σχέση με τις άλλες εταιρείες (Xue, 2008). Μετά από ενέργειες που βελτίωσαν το επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησής τους μέσα σε τρία χρόνια, απέκτησαν παρόμοια χαρακτηριστικά διακυβέρνησης με τις ελεγχόμενες εταιρείες. Επιπλέον, οι επενδυτές εκτιμούν τις βελτιώσεις που υπάρχουν στην εταιρική διακυβέρνηση. Οι Kaya and Aslan (2013) λένε ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ επιχειρήσεων που συμμορφώνονται με την εταιρική διακυβέρνηση και την εταιρική απόδοση. Το 2003, οι Gillian και Starks εξέτασαν τη σχέση μεταξύ εταιρικής διακυβέρνησης και της δομής της ιδιοκτησίας και διαπίστωσαν ότι οι θεσμικοί επενδυτές ήταν πιο ισχυροί. Στην μελέτη τους, οι Brown και Caylor (2004) ανέφεραν ότι οι επιχειρήσεις με καλύτερη διοίκηση ήταν πιο κερδοφόρες, λιγότερο επικίνδυνες, πιο πολύτιμες και πληρώνουν περισσότερα μετρητά στους μετόχους σε σύγκριση με άλλες εταιρείες.

Μετά από πολλά εταιρικά σκάνδαλα και καταρρεύσεις, η Accounting Industry Reform Act 2002 ψήφισε τον νόμο Sarbanes-Oxley (SOX) στις ΗΠΑ. Οι εταιρείες που είναι εγγεγραμμένες στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ υπόκεινται σε αυτόν τον νόμο. Ο νόμος είχε ουσιαστικά θετικό αντίκτυπο στη δημιουργία ενός πιο διαφανούς περιβάλλοντος αναφοράς λόγω των πολυάριθμων βελτιώσεων. Από την ψήφιση του νόμου και μετά, οι ελεγκτικές επιτροπές προσλαμβάνουν ελεγκτές, ενώ οι εταιρείες πρέπει να αποκαλύπτουν συναλλαγές εκτός ισολογισμού και πρέπει να έχουν κώδικες δεοντολογίας. Επίσης, υποχρεωτικά θα πρέπει ένας οικονομικός εμπειρογνώμονας να βρίσκεται στην ελεγκτική επιτροπή. Επιπλέον, το κάθε κράτος πρέπει να επιβάλλει υψηλότερες ποινές για τα οικονομικά εγκλήματα και τους διευθύνοντες συμβούλους και οι διευθυντές πρέπει να πιστοποιούν τις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας που εργάζονται (Donaldson, 2007).

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) εργάζεται για το θέμα και οι αρχές του ΟΟΣΑ για την εταιρική διακυβέρνηση δημοσιεύθηκαν το 1991 και ενημερώθηκαν το 2004. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, δεν υπάρχει ένα ενιαίο μοντέλο εταιρικής διακυβέρνησης που να μπορεί να εφαρμοστεί σε όλες τις χώρες, αλλά υπάρχουν βασικές αρχές που δηλώνουν κοινά χαρακτηριστικά απαραίτητα για την καλή διακυβέρνηση. Οι αρχές του ΟΟΣΑ οργανώνονται σε έξι τομείς οι οποίοι διασφαλίζουν (OECD, 2007):

- Τη βάση για ένα αποτελεσματικό πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης
- Τα δικαιώματα των μετόχων
- Την ίση μεταχείριση όλων των μετόχων

- Τον ρόλο των μετόχων που ενσωματώνουν τη διακυβέρνηση
- Την αποκάλυψη και την ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου

3.4 Ο δείκτης ποιότητα των κανονιστικών ρυθμίσεων (RQ)

Νέες μορφές ρύθμισης έχουν εμφανιστεί για τους φορείς που είναι υπεύθυνοι για το σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την επιβολή των κανόνων και των προτύπων. Με βάση τέσσερις ευρείες κατηγορίες μπορούμε να αντιληφθούμε την κανονιστική δράση (Haufler, 2003):

- την παραδοσιακή ρύθμιση,
- τη συν-ρύθμιση,
- την αυτορρύθμιση του κλάδου
- τη ρύθμιση πολλών ενδιαφερόμενων μερών.

Οι παραδοσιακοί κανονισμοί είναι εκείνοι που αναπτύσσονται, δημοσιεύονται και επιβάλλονται από τις εθνικές κυβερνήσεις, είτε στο χώρο τους ή σε συνεργασία με άλλες κυβερνήσεις. Πολλοί αναλυτές υποστήριξαν ότι η οικονομική παγκοσμιοποίηση μείωσε την παραδοσιακή κανονιστική ρύθμιση, καθώς οι κυβερνήσεις προσπάθησαν να προσελκύσουν κεφάλαια από τους ξένους επενδυτές. Σε πολλές χώρες, η πολιτική συζήτηση περιστρέφεται γύρω από την οικονομική αποδοτικότητα έναντι των κοινωνικών αξιών στις ρυθμιστικές υποθέσεις. Κατά τη δεκαετία του 1990, όταν οι φιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές κυριαρχούσαν σε σχεδόν όλον τον πολιτικό κόσμο, στις διεθνείς πρωτεύουσες και στη διεθνή γραφειοκρατία, πολλές κυβερνήσεις απελευθερώθηκαν και αναζήτησαν πιο φιλικούς τρόπους προσέγγισης για την επίτευξη των ρυθμιστικών στόχων. Σαν αποτέλεσμα, αυτό που θα μπορούσε να ονομαστεί «*συν-ρύθμιση*» έχει αναδειχθεί ως μια ολοένα και πιο κοινή πρακτική. Η συν-ρύθμιση εμπλέκει τόσο την κυβέρνηση όσο και τον ιδιωτικό τομέα στις διαδικασίες ρύθμισης, με τους παράγοντες της αγοράς να αναλαμβάνουν συχνά το έργο ανάπτυξης προτύπων και ο δημόσιος τομέας να επιβάλλει κυρώσεις για την μη συμμόρφωση. Ο Οργανισμός Προστασίας του Περιβάλλοντος των ΗΠΑ, για παράδειγμα, είχε απευθυνθεί στον ιδιωτικό τομέα με μια τέτοια συνεργασία και η Ευρωπαϊκή Ένωση αναθέτει πολλά ρυθμιστικά καθήκοντα σε ιδιώτες (Egan 2001, Harrison 1999).

Η τρίτη μορφή ρύθμισης είναι η αυτορρύθμιση της βιομηχανίας, στην οποία ο ιδιωτικός τομέας αναπτύσσει τα τεχνικά πρότυπα και τις βέλτιστες πρακτικές. Το γεγονός αυτό ήταν ιδιαίτερα συνηθισμένο για την ανάπτυξη προτύπων στις καινοτομίες (Sprag, 2001). Αντιστοιχούν σε μια μορφή κανονιστικής δράσης κατά την οποία οι επιχειρήσεις συνεργάζονται μεταξύ τους για τον καθορισμό των ορίων στη συμπεριφορά τους, αλλά σε αντίθεση με τις παραδοσιακές κανονιστικές ρυθμίσεις, το σύστημα βασίζεται πάνω σε εθελοντικά πρότυπα και στην εθελοντική δράση. Η εξέλιξη της βιομηχανίας συνδυάστηκε με την αυτό-ρύθμιση όσον αφορά τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τρόπου με τον οποίο παρήγαγε και εμπορευόταν τα αγαθά και τις υπηρεσίες του. Η δεκαετία του 1990 χαρακτηρίστηκε από τον αριθμό και την έκταση των νέων εταιρικών κωδικών δεοντολογίας στους οποίους οι εταιρείες, είτε από μόνες τους, είτε μέσω ομίλων τους και των εμπορικών ενώσεων, δεσμεύονταν να προστατεύουν το περιβάλλον, να τηρούν υψηλά πρότυπα εργασίας και γενικά να λειτουργούν σαν πολίτες. Αυτοί οι εταιρικοί κωδικοί μπορεί να είναι απλές πολιτικές δηλώσεις, ή μπορούν να περιλαμβάνουν πιο περίτεχνη εφαρμογή μέσω των συστημάτων εσωτερικής διαχείρισης, του ελέγχου και της λογιστικής από ελεγκτικά όργανα (Haufler, 2003).

Τέλος, η πιο ασυνήθιστη ποικιλία ρυθμίσεων είναι αυτό που θα μπορούσε να ονομαστεί ο κανονισμός πολλών ενδιαφερόμενων μερών. Στην διεθνή πολιτική, πολλοί διαφορετικοί παράγοντες από τη δημόσια, ιδιωτική και μη κερδοσκοπική κοινότητα, διαπραγματεύτηκαν και ανέπτυξαν ένα κανονιστικό πλαίσιο. Οι πρωτοβουλίες αυτές των διαφορετικών παραγόντων, συνήθως καθορίζουν ένα σύνολο στόχων, ένα πλαίσιο για τη λήψη αποφάσεων και μια διαδικασία για την επίτευξη των προτύπων. Τα προγράμματα αυτά συχνά περιλαμβάνουν την ανάπτυξη των συστημάτων πιστοποίησης, τα οποία αποσκοπούν στην παροχή κινήτρων στην αγορά για συμμόρφωση. Τελικά είναι οι καταναλωτές που επιβάλουν το σύστημα με τους ανεξάρτητους πιστοποιητές να παίζουν τον βασικό ρόλο στην παροχή πληροφοριών για την εταιρική συμπεριφορά. Για πολλούς ενδιαφερόμενους φορείς, ο κανονισμός περιλαμβάνει γενικά ένα μεγάλο φάσμα μορφών. Μπορεί να είναι κάτι τόσο απλό όσο ένας εταιρικός κώδικας που αναπτύχθηκε από έναν οργανισμό για την υπεράσπιση ενός θέματος και παρουσιάστηκε σε εταιρείες για την υιοθέτηση του (Haufler, 2003).

3.5 Ο δείκτης κανόνας δικαίου (RL)

Η πρόωση του κράτους δικαίου είναι ο κύριος στόχος των ατόμων της κοινωνίας, των επενδυτών, των κυβερνήσεων, των εταιρειών και οργανώσεων στις κοινωνίες παγκοσμίως. Η ανάπτυξη του κράτους δικαίου, για να είναι αποτελεσματική, απαιτεί σαφήνεια σχετικά με τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά που καθορίζουν το κράτος δικαίου, καθώς και επαρκή βάση για την αξιολόγηση και τη μέτρησή του (The World Justice Project, 2020).

Ο συγκεκριμένος δείκτης διακυβέρνησης προορίζεται για ένα ευρύ κοινό που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, φορείς χάραξης πολιτικής, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ακαδημαϊκούς, πολίτες και νομικούς επαγγελματίες. Όλοι ελπίζουν ότι αυτό το διαγνωστικό εργαλείο θα βοηθήσει στον εντοπισμό των δυνατών και αδύνατων σημείων, θα ενθαρρύνει τις επιλογές πολιτικής, θα καθοδηγήσει την ανάπτυξη προγραμμάτων και θα ενημερώσει την έρευνα για την ενίσχυση του κράτους δικαίου εντός και μεταξύ αυτών των χωρών και των δικαιοδοσιών. Ο δείκτης αυτός μετρά την τήρηση του κράτους δικαίου εξετάζοντας τα αποτελέσματα της πολιτικής, όπως για παράδειγμα αν οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση στα δικαστήρια ή αν το έγκλημα καταπολεμάται. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τις προσπάθειες που επικεντρώνονται στον γραπτό νομικό κώδικα ή στα θεσμικά μέσα με τα οποία μια κοινωνία μπορεί να επιδιώξει να επιτύχει τα πολιτικά αποτελέσματα. Ενώ οι άλλοι δείκτες καλύπτουν συγκεκριμένες πτυχές του κράτους δικαίου, όπως είναι για παράδειγμα η απουσία της διαφθοράς ή τα ανθρώπινα δικαιώματα, δεν παρέχουν πλήρη εικόνα του κράτους δικαίου. Αυτός ο δείκτης της διακυβέρνησης είναι το μόνο παγκόσμιο μέσο που εξετάζει το κράτος δικαίου συνολικά, θέτοντας τον άνθρωπο στο κέντρο του. Ο δείκτης αυτός εξετάζει τις πρακτικές, τις καθημερινές καταστάσεις, όπως αν οι άνθρωποι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες, αν μια διαφορά μεταξύ των γειτόνων μπορεί να επιλυθεί ειρηνικά και οικονομικά από ανεξάρτητο δικαστή κ.τ.λ. (The World Justice Project, 2020).

3.6 Ο δείκτης αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης (EG)

Η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης είναι μια έννοια που έχει σημασία στον χώρο της δημόσιας πολιτικής. Η δημόσια πολιτική είναι ένα μέσο με το οποίο οι κυβερνήσεις εφαρμόζουν τα πολιτικά τους οράματα για να επιτύχουν τις επιθυμητές αλλαγές. Η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης είναι ένα θέμα που απασχολεί τις κυβερνήσεις και τον λαό και είναι το μέτρο της ποιότητας της παραγωγής και του πόσο καλά επιτυγχάνει η πολιτική τους επιθυμητούς στόχους (Kim and Voorhees, 2011). Η μέτρηση της αποτελεσματικότητας συνεπάγεται τη χρήση των απόψεων των ενδιαφερόμενων μερών, γεγονός που την καθιστά μια σχετική έννοια

αξιολόγησης. Η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης περιλαμβάνει την αντίληψη για την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών, την ποιότητα της δημόσιας υπηρεσίας, τον βαθμό ανεξαρτησίας της από τις πολιτικές πιέσεις, την ποιότητα της διαμόρφωσης και της εφαρμογής της πολιτικής και την αξιοπιστία της δέσμευσης της κυβέρνησης σε τέτοιες πολιτικές (Kaufmann et al, 2008). Η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης αποτελεί την υγιή διαμόρφωση της πολιτικής, τη σωστή εφαρμογή και την πολιτική με επίκεντρο τους πολίτες. Η αποτελεσματικότερη κυβέρνηση ενός κράτους, συνεπάγεται υψηλότερη βαθμίδα κοινωνικής ευημερίας (Sacks and Levi, 2010).

4 Διακυβέρνηση και Ανάπτυξη

4.1 Διακυβέρνηση και οικονομική ανάπτυξη

Τα τελευταία χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές έρευνες για τον δεσμό μεταξύ διακυβέρνησης και οικονομικής ανάπτυξης. Οι Zhuang, de Dios και Lagman-Martin (2010) ερευνούν διεξοδικά τη βιβλιογραφία σχετικά με τις συνδέσεις μεταξύ διακυβέρνησης, οικονομικής ανάπτυξης και ανισότητας και αντιμετωπίζουν επίσης ζητήματα αιτιότητας.

Οι Acemoglu και Robinson (2012) εξετάζουν γιατί και πώς έχει σημασία η διακυβέρνηση συγκρίνοντας διπλανές πόλεις κατά μήκος των συνόρων ΗΠΑ-Μεξικού. Απορρίπτουν απλοϊκές εξηγήσεις των διαφορών αναφορικά με την τοποθεσία και την κουλτούρα, και αντί αυτού δίνουν εξήγηση με βάση διαφορές στους τρόπους διακυβέρνησης. Σύμφωνα με τα συμπεράσματά τους, η εξέλιξη των δομών και οι σχέσεις κράτους-αγοράς, διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στον καθορισμό της απόδοσης των πόλεων.

Άλλοι συγγραφείς έχουν διερευνήσει συγκεκριμένες διαστάσεις για το πώς έχει σημασία η διακυβέρνηση. Ο Goncalves (2014) εξετάζει ορισμένες λειτουργίες διακυβέρνησης και δεδομένα της ανάπτυξης των ανθρώπων. Οι Gerringetal (2011) αναλύουν τα πολλαπλά κανάλια, κοινωνικοοικονομικά και πολιτικά, μέσω των οποίων δημοκρατικά η διακυβέρνηση επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη. Από πολιτικής πλευράς, η πρόσβαση των πολιτών στη διακυβέρνηση συνδέεται στενά με την αναπτυξιακή απόδοση, όπως επισημαίνεται στον Oster (2009). Σε ένα Όμοια, ο Kumar (2013) σημειώνει πώς οι διακριτικοί μηχανισμοί διακυβέρνησης μπορούν να οδηγήσουν σε φτωχή ανάπτυξη. Οι Blaydes and Kayser (2011) μελετούν τους δεσμούς μεταξύ δημοκρατικής διακυβέρνησης, διανομής και βιοτικού επιπέδου.

Αν και αρχικά η συζήτηση για τη σύνδεση μεταξύ του τύπου του καθεστώτος διακυβέρνησης και της οικονομικής απόδοσης φάνηκε να μην υποδηλώνει σημαντική σχέση μεταξύ των δύο, πιο πρόσφατες μελέτες υποδεικνύουν το αντίθετο. Οι Zubair και Khan (2014) διερεύνησαν την ύπαρξη συσχέτισης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και των δεικτών WGI στο Πακιστάν και διαπίστωσαν ότι σημαντική επίδραση υπάρχει από τον δείκτη πολιτικής σταθερότητας (PS).

Οι Hanetal (2014) πραγματοποίησαν ανάλυση παλινδρόμησης χρησιμοποιώντας διαφορετικά, συμπληρωματικά υποδείγματα, για όλες τις χώρες για τις οποίες υπάρχουν δεδομένα στην Παγκόσμια Τράπεζα. Οι δείκτες διακυβέρνησης είχαν σημαντική επίδραση ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή, ενώ τα αποτελέσματα δεν ήταν ίδιας έντασης για όλους τους δείκτες WGI.

Σε παρόμοια αποτελέσματα κατέληξαν οι Miyazawa και Zusman (2015). Στην έρευνά τους χρησιμοποίησαν δεδομένα από 141 αναπτυσσόμενες χώρες και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο δείκτης των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (Millennium Development Goals – MDG) έχει σημαντική επίδραση στους δείκτες διακυβέρνησης GE και RL, ενώ διαπίστωσαν και διαφορές στα αποτελέσματα ανάλογα με την γεωγραφική περιοχή και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Ανάλυση παλινδρόμησης χρησιμοποίησε και ο Jiang (2018) για να εξετάσει τη σχέση μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και κατά κεφαλήν ΑΕΠ με τους δείκτες διακυβέρνησης WGI. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει μία καλή σχέση μεταξύ των δεικτών διακυβέρνησης και της οικονομικής ανάπτυξης, αν και τα πρόσημα των συντελεστών ήταν αρνητικά, αντίθετα από το αναμενόμενο.

Αντίστοιχα αποτελέσματα δεν βρέθηκαν για την Ελλάδα, παρόλο που υπάρχουν έρευνες που χρησιμοποιούν τους δείκτες διακυβέρνησης. Οι Asteriou και Sirioroulos (2003) χρησιμοποίησαν ένα υπόδειγμα παλινδρόμησης με τους δείκτες WGI, αλλά τους αντιπαρέβαλαν με την πορεία του ελληνικού χρηματιστηρίου, και όχι της οικονομίας γενικότερα.

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και μια νεότερη έρευνα των Anastasiou et al (2019), οι οποίοι εξέτασαν την επίδραση των δεικτών WGI στην εξέλιξη των μη εξυπηρετούμενων δανείων του ελληνικού τραπεζικού τομέα, την οποία βρήκαν στατιστικά σημαντική.

Και οι δύο έρευνες για την ελληνική πραγματικότητα, καταλήγουν στο ίδιο συμπέρασμα σχετικά με τη σχέση που συνδέει την ορθή διακυβέρνηση και την οικονομική ανάπτυξη, αν και επικεντρώθηκαν σε πιο ειδικές περιπτώσεις της οικονομικής ανάπτυξης, και όχι στο ΑΕΠ.

4.2 Διακυβέρνηση και ανθρώπινη ανάπτυξη

Η διακυβέρνηση μπορεί να εφαρμοστεί σε διαφορετικά επίπεδα από το παγκόσμιο στο εθνικό, και σε τοπικό επίπεδο ή οργανωτικό επίπεδο. Η διακυβέρνηση εφαρμόζεται τώρα σε διαφορετικές περιπτώσεις, από τα καθεστώτα διαχείρισης του υδροφόρου ορίζοντα, έως την ασφάλεια των συνόρων και τα καθεστώτα εμπορίου. Η αναπτυξιακή πρόοδος είναι μια ουσιώδης πτυχή της διακυβέρνησης. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τον Rodrik (2001) όταν κάποιος εξετάζει τις κυβερνητικές πολιτικές από την αναπτυξιακή προοπτική, γίνεται σαφές ότι οι κυβερνήσεις των αναπτυσσόμενων χωρών και πολλές από τις ΜΚΟ των ανεπτυγμένων χωρών του Βορρά έχουν τον ίδιο στόχο: την αυτονομία πολιτικής για την επιδίωξη των προτεραιοτήτων των αξιών του ατόμου, τον περιορισμό της φτώχειας και την ανθρώπινη ανάπτυξη με περιβαλλοντικά βιώσιμο τρόπο.

Μετά τα μέσα του 1990, υπάρχουν έρευνες σχετικά με την αλληλεπίδραση της διακυβέρνησης με την ανθρώπινη ανάπτυξη. Στην μελέτη του σχετικά με τα μέσα ενημέρωσης, τη διακυβέρνηση και την ανάπτυξη, ο Kaufmann (2005) αναφέρει ότι μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990, η Παγκόσμια Τράπεζα πίστευε ότι οι εντολές της περιορίζονταν σε καθαρά οικονομικά ζητήματα, και υποτιμούσε τη σημασία της διακυβέρνησης και της ισχύος των θεσμών. Σύμφωνα με τον συγγραφέα Kaufmann(2005), η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank) ανακάλυψε ότι η κακή διακυβέρνηση και η διαφθορά δεν ήταν μόνο σοβαρά μειονεκτήματα στην αποτελεσματική χρήση της αναπτυξιακής βοήθειας, αλλά και ότι στα τέλη της δεκαετίας του 1990, οι φτωχοί επηρεαζόταν περισσότερο από τα μειονεκτήματα αυτά.

Η ισχυρή σχέση μεταξύ της διακυβέρνησης και της ανθρώπινης ανάπτυξης βρέθηκε στο προσκήνιο με βάση την επίσημη έκθεση του Αναπτυξιακού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) το 1997. Σύμφωνα με τους Graham, Amos και Plumtre (2003), η διακυβέρνηση έγινε ένα καυτό θέμα καθώς βάσει της έκθεσης αυτής δόθηκαν στοιχεία για τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζει και υποστηρίζεται ότι η καλύτερη διακυβέρνηση είναι ζωτικής σημασίας όχι μόνο για τη διασφάλιση του κράτους δικαίου και την προστασία από το διεθνές οργανωμένο έγκλημα, αλλά επίσης για τη διατήρηση και επέκταση της κοινωνικής και οικονομικής υποδομής. Το κύριο μήνυμα της έκθεσης του αναπτυξιακού προγράμματος του ΟΗΕ, στηρίζεται στην πάλη με τη φτώχεια, ενώ καθορίζει και τις βασικές διαστάσεις της ανθρώπινης ανάπτυξης. Η έκθεση αναφέρει σαφώς ότι ο κόσμος διαθέτει τα απαιτούμενα υλικά, φυσικούς πόρους, την τεχνογνωσία και το ανθρώπινο δυναμικό ώστε να ελευθερώσει τον πλανήτη από τα δεσμά της φτώχειας σε λιγότερο από μια γενιά. Στην έκθεση αυτή, ο ΟΗΕ κατασκευάζει την πιθανή σχέση μεταξύ της διακυβέρνησης και της ανθρώπινης ανάπτυξης καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η φτώχεια έχει πολλά πρόσωπα και είναι πολύ περισσότερο από ένα απλώς χαμηλό εισόδημα. Επιπλέον αυτό μας δείχνει την κακή εκπαίδευση και υγεία, τις μειωμένες γνώσεις καθώς και την απουσία της επικοινωνίας, υστερούμενη άσκηση πολιτικών και ανθρώπινων δικαιωμάτων, καθώς και ολοκληρωτική έλλειψη αξιοπρέπειας, εμπιστοσύνης, αυτοσεβασμού (UNDP, 1997).

Οι Keser και Gokmen (2017) αναφέρουν επίσης τον κεντρικό ρόλο που κατέχει η ορθή διακυβέρνηση στην επίτευξη μιας βιώσιμης ανθρώπινης ανάπτυξης και κατά συνέπεια, οι όροι Διακυβέρνηση και Ανθρώπινη Ανάπτυξη θα πρέπει να θεωρούνται βασικά στοιχεία των σχετικών πολιτικών και πρέπει να μη διαχωρίζονται μεταξύ τους.

Όπως συμβαίνει με πολλούς ορισμούς στις κοινωνικές επιστήμες, υπάρχει μια σειρά από ορισμούς της διακυβέρνησης που προσεγγίζουν τον όρο μέσα από διάφορες οπτικές. Σύμφωνα με τον Abdellatif (2003), ο ορισμός του UNDP (Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών) ερμηνεύεται ως ο καταλληλότερος μεταξύ των πολλών ορισμών που ισχύουν, από την οπτική του ΟΗΕ. Επίσης σύμφωνα με τον Abdellatif (2003), οι Keser και Gokmen (2017) ανέφεραν ότι ο

ορισμός αυτός επεξεργάζεται τα διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης συνοπτικά, και προσκομίζει τη διακυβερνητική προσέγγιση στην ανθρώπινη ανάπτυξη. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτόν, το UNDP (Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών) καθορίζει τη διακυβέρνηση ως την άσκηση πολιτικής, οικονομικής και διοικητικής εξουσίας στη διαχείριση των υποθέσεων μιας χώρας. Η διακυβέρνηση περιλαμβάνει το κράτος, τον ιδιωτικό τομέα και την κοινωνία των πολιτών. Και τα τρία αυτά στοιχεία είναι βασικά για τη διατήρηση της ανθρώπινης ανάπτυξης (UNDP, 1997). Είναι δυνατόν να θεωρήσουμε ότι δηλώνεται η σχέση μεταξύ διακυβέρνησης και ανθρώπινης ανάπτυξης από αυτόν τον ορισμό και μόνο, αλλά φυσικά οι ισχυρισμοί αυτοί πρέπει να αποδειχθούν και εμπειρικά.

Η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank) αναφέρει τη στενή σχέση μεταξύ διακυβέρνησης και ανάπτυξης, επισημαίνοντας ότι η διακυβέρνηση αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η εξουσία στη διαχείριση των οικονομικών και κοινωνικών πόρων μιας χώρας (Holzer και Kim, 2002). Η διακυβέρνηση δεν αναφέρεται μόνο στο επίπεδο ενός κράτους.

Ο Chansarn (2014) ανέφερε ότι οι δείκτες που υπάρχουν για τη μέτρηση της ανθρώπινης ανάπτυξης είναι το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό εισόδημα, ο μέσος χρόνος εκπαίδευσης, το προσδόκιμο ζωής και τα αναμενόμενα χρόνια σχολικής εκπαίδευσης. Επίσης, για τους υπάρχοντες πόρους υπάρχουν τρεις δείκτες μέτρησης που εμπεριέχουν:

- Την κατά κεφαλήν εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα
- Την κατά κεφαλήν κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας
- Την κατά κεφαλήν κατανάλωση ενέργειας

Αν ανατρέξουμε στην ιστορία του δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI), θα δούμε ότι το επίπεδο της ανθρώπινης ανάπτυξης έγινε ένα σύστημα σύγκρισης της ευημερίας, το οποίο εδραιώθηκε λόγω της πολυδιάστατης μέτρησης της, καθώς για τη διαφάνεια και την απλότητά της (Harttgen & Klasen, 2012).

Ο δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI) δέχεται επίσης και πολλές επικρίσεις, όπως π.χ. σύμφωνα με τους Harttgen και Klasen (2012), μια από τις πιο σοβαρές αδυναμίες του δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI) είναι ότι δεν λαμβάνει υπόψη την κατανομή της ανθρώπινης ανάπτυξης μέσα σε χώρα ή δεν λαμβάνει υπόψη την ανισότητα που υπάρχει στις τάξεις εντός των χωρών (Grimmetal, 2008). Οι επικρίσεις για τον δείκτη χωρίζονται σε τρεις ομάδες:

- Στις κριτικές που υπάρχουν στην έννοια και τον ορισμό της εξέλιξης των ανθρώπων
- Στις κριτικές που υπάρχουν για τις εξισώσεις που δημιουργούν τον δείκτη
- Στις κριτικές για την καταλληλότητα στη χρήση των δεδομένων κατά τους υπολογισμούς του δείκτη.

Κατά συνέπεια, για να υπάρχουν καλύτερα αποτελέσματα, τα επίπεδα ανάπτυξης δεν πρέπει να αξιολογούνται μόνο με μέτρα εισοδήματος, αλλά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο κοινωνικά όσο και ανθρώπινα κριτήρια ευημερίας (Keser και Gokmen, 2017).

Ο Morse (2003) ανέφερε ένα άλλο μειονέκτημα των τιμών του δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης για κάθε χώρα που παρουσιάζονται από το 1990. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, ακόμη και αν η μεθοδολογία μοιάζει να είναι συνεπής για όλες τις χώρες κάθε χρόνο, παρουσιάζονται αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ των ετών και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προκαλούνται χρονικές δυσκολίες στις συγκρίσεις προόδου (Morse, 2003). Ακόμη όμως και αν υπάρχουν κριτικές που μπορούν να δίνουν ευκαιρίες για περαιτέρω βελτίωση για τους τρέχοντες δείκτες και τα δεδομένα που σχετίζονται με το επίπεδο ανθρώπινης ανάπτυξης στο επίπεδο των χωρών, ο δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης συνεχίζει να διατηρεί την δυναμική του και να αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για παρόμοιες έρευνες (Keser και Gokmen, 2017).

5 Μεθοδολογία της έρευνας

5.1 Τα δεδομένα της έρευνας

Τα τελευταία χρόνια οι συγκεντρωτικοί δείκτες ποιότητας διακυβέρνησης που καλύπτουν μεγάλα δείγματα χωρών, έχουν γίνει εξαιρετικά δημοφιλείς για αναλύσεις πολιτικής φύσεως. Ξεκινώντας από το 1995, η Transparency International (TI) παράγει ετησίως έναν Δείκτη Αντιλήψεων Διαφθοράς (Corruption Perception Index – CPI) που καλύπτει ένα μεγάλο δείγμα χωρών. Το σκεπτικό για τη συγκέντρωση δεικτών από πολλές πηγές είναι να μειώσουν το σφάλμα μέτρησης, αφού η συγκέντρωση δεδομένων από διαφορετικές κατευθύνσεις, τείνει να είναι περισσότερο αξιόπιστο από την τυχαία επιλογή στοιχείων από μία και μόνο πηγή (Lamgbein and Knack, 2008). Τα στοιχεία για τον δείκτη CPI αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα του οργανισμού και καλύπτουν τα έτη από 2012 έως και 2019 (TI, 2021).

Οι ερευνητές της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank) υιοθέτησαν αυτήν τη βασική προσέγγιση πίσω από τον δείκτη CPI, αλλά προσπάθησαν να τον βελτιώσουν από πολλές απόψεις (Kaufmannetal, 1999) στο έργο τους Worldwide Governance Indicators (WGI). Πρώτα από όλα, έκαναν πλήρη αξιοποίηση των δεδομένων για να παράξουν έξι δείκτες μέτρησης. Εκτός από τον έλεγχο της διαφθοράς (CC-Corruption Control), οι δείκτες αυτοί περιλαμβάνουν τη φωνή και λογοδοσία (VA-Voice & Accountability), το κράτος δικαίου (RL-Rule of Law), την αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης (GE-Government Effectiveness), την πολιτική σταθερότητα (PS-Political Stability and Absence of Violence/Terrorism) και την κανονιστική ποιότητα (RQ-Regulatory Quality). Τα στοιχεία της παρούσας έρευνας αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα της Παγκόσμιας τράπεζας (World Bank, 2021) και περιλαμβάνουν τα στοιχεία για ένα σύνολο από 185 έως και 192 χώρες (ανάλογα με τη διαθεσιμότητα ανά έτος). Για τις ανάγκες της έρευνας επιλέχθηκαν τα έτη 2000, 2005, 2010, 2015 και 2019, ώστε να διαπιστωθεί αν υπάρχουν τυχόν διαφοροποιήσεις στα αποτελέσματα κατά την πάροδο των ετών.

Τέλος, για τη συσχέτιση της διακυβέρνησης με την οικονομική ανάπτυξη, αντλήσαμε τα στοιχεία για την ποσοστιαία μεταβολή του ΑΕΠ των χωρών (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας) από την ιστοσελίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank, 2021).

5.2 Σκοπός της έρευνας

Από την επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, διαπιστώθηκε ότι οι δείκτες ορθής διακυβέρνησης έχουν σημαντικές επιδράσεις στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι για την Ελλάδα δεν υπάρχουν πολλές αντίστοιχες έρευνες, και όσες υπάρχουν, ακολουθούν μια πιο ειδική προσέγγιση, και όχι την μακροοικονομική που ακολουθείται από τη διεθνή βιβλιογραφία. Κατά συνέπεια, η παρούσα έρευνα έχει ως στόχο να καλύψει αυτό το κενό της βιβλιογραφίας, δημιουργώντας υποδείγματα παλινδρόμησης για την Ελλάδα. Επίσης, θα προχωρήσουμε σε συγκρίσεις με άλλες χώρες ή γεωγραφικές περιοχές, εξετάζοντας τα αποτελέσματα σε βάθος χρόνου, με σκοπό να διαπιστωθεί αν υπάρχουν σημαντικές συσχετίσεις με σημαντικές στιγμές της ελληνικής πολιτικής πραγματικότητας τις τελευταίες δεκαετίες.

Η οικονομική ανάπτυξη είναι το ζητούμενο για κάθε χώρα, αφού εξασφαλίζει την αύξηση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών. Οι παράγοντες που εξασφαλίζουν την οικονομική ανάπτυξη είναι πάρα πολλοί και δεν σχετίζονται μόνο με οικονομικούς δείκτες. Αναπτυγμένες χώρες δεν θεωρούνται μόνο αυτές που έχουν υψηλό ΑΕΠ δηλαδή οι πλούσιες παραγωγικές πηγές, αλλά αυτές που συνδυάζουν τα ανωτέρω με αποτελεσματική διαχείριση των προβλημάτων, προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού της διαφορετικότητας. Κατά συνέπεια, οικονομική ανάπτυξη είναι κάτι περισσότερο από απλή μεγέθυνση του ΑΕΠ.

Ο τρόπος μέτρησης της ορθής διακυβέρνησης παρουσιάζει πολλά προβλήματα διότι πολλές από τις πτυχές δεν είναι εύκολα μετρήσιμες. Το 1993 η Παγκόσμια Τράπεζα όρισε τη διακυβέρνηση ως την μέθοδο μέσω της οποίας γίνεται η διαχείριση των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών πόρων μιας χώρας για την ανάπτυξη, και δημιούργησε τους 6 δείκτες που παρουσιάστηκαν στις προηγούμενες παραγράφους και απεικονίζουν την ορθή διακυβέρνηση, ενώ υπολογίζονται για κάθε χώρα ξεχωριστά.

Η παρούσα εργασία, αποτελεί μία προσπάθεια να διερευνηθεί ο δεσμός μεταξύ της επίδοσης μιας χώρας στους έξι αυτούς δείκτες ορθής διακυβέρνησης και της οικονομικής της ανάπτυξης. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, θα χρησιμοποιηθούν τα στοιχεία που συγκεντρώνει η Παγκόσμια Τράπεζα για όλες τις χώρες από το 1995 και θα πραγματοποιηθούν αναλύσεις παλινδρόμησης σε συνάρτηση με οικονομικούς δείκτες όπως είναι το ΑΕΠ, ούτως ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσον υπάρχουν συσχετίσεις. Εφόσον διαπιστωθούν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις, θα προκύψουν συμπεράσματα σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξη και θα αποδειχθεί η σχέση μεταξύ διακυβέρνησης και οικονομικής μεγέθυνσης.

6 Εμπειρική ανάλυση

6.1 Παγκόσμια έρευνα

Στηριζόμενοι σε εργασίες όπως αυτές των Zubair και Khan (2014), και Han et al. (2014), δημιουργήσαμε υποδείγματα με εξαρτημένη μεταβλητή την ποσοστιαία μεταβολή του ΑΕΠ και ανεξάρτητες τις μεταβλητές WGI. Το πολλαπλό υπόδειγμα δεν έδωσε στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα και οι παρατηρήσεις είναι πολύ λίγες για να πραγματοποιηθεί πολλαπλή παλινδρόμηση για την περίπτωση της Ελλάδας.

Για το σύνολο των διαθέσιμων χωρών (185-192 χώρες των οποίων τα πλήρη στοιχεία είναι διαθέσιμα στη βάση δεδομένων της Παγκόσμιας Τράπεζας), δημιουργήσαμε υπόδειγμα το οποίο περιλαμβάνει και την Ελλάδα. Και πάλι, η πολλαπλή παλινδρόμηση δεν έδωσε στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα και κατά συνέπεια δημιουργήσαμε πολλές απλές παλινδρομήσεις, από τις οποίες προέκυψαν κάποια σημαντικά αποτελέσματα, όπως φαίνεται στους πίνακες που ακολουθούν.

Κόσμος, GDP - 2019

	B	t	Sig.	R
VA	-0,286	-1,153	0,251	0,084
PS	-0,251	-0,994	0,321	0,073
GE	-0,548	-2,247	0,026	0,163
RQ	-0,421	-1,693	0,092	0,124
RL	-0,503	-2,036	0,043	0,148
CC	-0,486	-2,000	0,047	0,146

*Εξαρτημένη μεταβλητή: Ποσοστιαία μεταβολή GDP

Κόσμος, GDP - 2015

	B	t	Sig.	R
VA	0,495	1,35596	0,177	0,100
PS	0,592	1,639789	0,103	0,118
GE	0,642	1,786244	0,075	0,129
RQ	0,471	1,279311	0,202	0,093
RL	0,547	1,499184	0,135	0,108
CC	0,501	1,382917	0,168	0,100

*Εξαρτημένη μεταβλητή: Ποσοστιαία μεταβολή GDP

Κόσμος, GDP - 2010

	B	t	Sig.	R
VA	-1,463	-4,64734	6,3E-06	0,320
PS	-1,373	-4,31081	2,6E-05	0,299
GE	-0,796	-2,45639	0,0149	0,031
RQ	-0,767	-2,34214	0,0202	0,168
RL	-1,088	-3,36785	0,001	0,238
CC	-0,837	-2,57481	0,011	0,034

*Εξαρτημένη μεταβλητή: Ποσοστιαία μεταβολή GDP

Κόσμος, GDP - 2005

	B	t	Sig.	R
VA	-1,598	-5,19185	5,3E-07	0,352
PS	-1,078	-3,35124	0,0001	0,236
GE	-0,818	-2,53314	0,0121	0,181
RQ	-0,850	-2,63386	0,0091	0,188
RL	-1,058	-3,32277	0,0011	0,234
CC	-1,052	-3,3284	0,0010	0,055

*Εξαρτημένη μεταβλητή: Ποσοστιαία μεταβολή GDP

Κόσμος, GDP - 2000

	B	t	Sig.	R
VA	-0,139	-0,45254	0,651	0,033
PS	0,267	0,847304	0,398	0,062
GE	0,768	2,519996	0,013	0,183
RQ	0,636	2,081474	0,039	0,152
RL	0,391	1,261482	0,209	0,092
CC	0,256	0,834303	0,405	0,062

*Εξαρτημένη μεταβλητή: Ποσοστιαία μεταβολή GDP

Στους ανωτέρω πίνακες απεικονίζονται τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων με δεδομένα πάνελ, όπου εξαρτημένη μεταβλητή είναι η μεταβολή του ΑΕΠ και ανεξάρτητες οι έξι δείκτες διακυβέρνησης. Για το 2000 στατιστικά σημαντικοί αποδείχθηκαν μόνο οι δείκτες GE και RQ, με πολύ μικρό συντελεστή συσχέτισης όμως. Για το 2005 αντίθετα, παρατηρούμε ότι όλοι οι παγκόσμιοι δείκτες διακυβέρνησης είναι στατιστικά σημαντικοί, με τη μεγαλύτερη τιμή R να έχει ο δείκτης VA με 0,352, τιμή που δεν είναι ιδιαίτερα υψηλή. Αντίστοιχα είναι τα αποτελέσματα και το 2010 όπου όλοι οι δείκτες είναι στατιστικά σημαντικοί και η μεγαλύτερη τιμή του συντελεστή συσχέτισης αντιστοιχεί και πάλι στον δείκτη VA με τιμή 0,32. Το 2015, στατιστικά σημαντικός αποδείχτηκε μόνο ο δείκτης GE, αλλά και αυτός σε επίπεδο 10% (Sig. = 0,075) και όχι στο 5% που είναι το σύνηθες επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας. Το 2019, που είναι και το τελευταίο έτος για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία στην Παγκόσμια Τράπεζα, οι δείκτες GE, RL και CC είναι στατιστικά σημαντικοί στο 5%, ενώ και ο RQ είναι σημαντικός αλλά στο 10% (Sig.= 0,092). Και πάλι, οι συντελεστές συσχέτισης είναι ιδιαίτερα χαμηλοί για όλους τους δείκτες.

Παρατηρούμε ότι το 2000 που είναι οι παλαιότερες τιμές που χρησιμοποιούμε στην παρούσα εμπειρική ανάλυση, τα αποτελέσματα δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τους περισσότερους δείκτες, ίσως επειδή ήταν οι πρώτες χρονιές στις οποίες συλλέγονταν τα δεδομένα για τους συγκεκριμένους δείκτες και πιθανόν τα αποτελέσματα να μη λαμβάνονταν ακόμα υπόψη από τους υπευθύνους χάραξης της πολιτικής σε κάθε χώρα. Επίσης, τα αποτελέσματα το 2015 δεν είναι στατιστικά σημαντικά και αυτό ίσως εξηγείται από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση που χτύπησε τον πλανήτη την προηγούμενη δεκαετία, και δημιούργησε πολλές ανωμαλίες ιδιαίτερα στα ποσοστά μεταβολών του ΑΕΠ. Παρατηρούμε επίσης ότι σε πολλές περιπτώσεις οι συντελεστές έχουν αρνητικό πρόσημο, γεγονός που σημαίνει ότι παρόλο που αυξάνονται οι δείκτες διακυβέρνησης το ΑΕΠ μειώνεται. Επίσης, υπάρχουν πολλές χώρες (όπως για παράδειγμα το Αφγανιστάν και η Αλγερία) στις οποίες οι δείκτες παίρνουν αρνητικές τιμές λόγω της έλλειψης ελευθερίας ή/και διαφάνειας, αλλά η μεταβολή του ΑΕΠ έχει θετικές τιμές, και μάλιστα, μπορεί να είναι και υψηλές.

6.2 Έρευνα για την Ελλάδα

Εκτός από τα δεδομένα της προηγούμενης παραγράφου για το σύνολο των διαθέσιμων χωρών στον πλανήτη, πραγματοποιήσαμε ανάλυση παλινδρόμησης για την Ελλάδα ξεχωριστά. Συγκεκριμένα, δημιουργήσαμε απλές παλινδρομήσεις με εξαρτημένη μεταβλητή τη μεταβολή του ΑΕΠ και ανεξάρτητες τους παγκόσμιους δείκτες διακυβέρνησης. Τα αποτελέσματα συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Ελλάδα, υπόδειγμα 1 - ΑΕΠ

	B	t	Sig.	R
VA	13,787	2,954	0,008	0,561
PS	8,464	5,073	0,000	0,758
GE	9,473	2,154	0,045	0,443
RQ	5,642	1,548	0,138	0,335
RL	4,740	1,542	0,140	0,334
CC	10,174	4,003	0,001	0,678

**Εξαρτημένη μεταβλητή: Ποσοστιαία μεταβολή GDP*

Οι δείκτες που αποδείχτηκαν στατιστικά σημαντικοί είναι η πλειοψηφία, αφού μόνο οι RQ και RL έχουν τιμές Sig. μεγαλύτερες του 5%. Τα αποτελέσματα συμφωνούν με τα αντίστοιχα του παγκόσμιου υποδείγματος της προηγούμενης παραγράφου, ενώ παρατηρούμε ότι όλοι οι συντελεστές του υποδείγματος έχουν θετικές τιμές, παρόλο που η Ελλάδα βίωσε μία βαθύτατη οικονομική κρίση την περασμένη δεκαετία. Αυτό όμως συνοδεύτηκε από πολύ αυστηρά μέτρα δημοσιονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα, που επιδείνωσαν επίσης και τις τιμές των δεικτών WGI.

Σύμφωνα με τις εργασίες των Keser και Gokmen (2017) και Miyazawa και Zusman (2015), μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και τον δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης HDI (Human Development Index) ως εξαρτημένη μεταβλητή και ανεξάρτητες τους δείκτες WGI, ακολουθώντας παρόμοια μεθοδολογία με την προηγούμενη ανάλυση σχετικά με τη μεταβολή του ΑΕΠ. Προέκυψαν στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα από τις απλές παλινδρομήσεις, που απεικονίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Ελλάδα, υπόδειγμα 2 - HDI

	B	t	Sig.	R
VA	-0,104	-3,42627	0,003	0,618
PS	-0,055	-4,4535	0,0002	0,715
GE	-0,116	-5,22635	4,8E-05	0,768
RQ	-0,042	-1,70759	0,104	0,365
RL	-0,071	-4,6784	0,0001	0,732
CC	-0,084	-6,13248	6,8E-06	0,815

**Εξαρτημένη μεταβλητή: Δείκτης HDI*

Στον ανωτέρω πίνακα βλέπουμε ότι όλες οι μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο 5%, ενώ και ο μοναδικός δείκτης που δεν είναι σημαντικός, έχει τιμή Sig. οριακά μεγαλύτερη του 10% (συγκεκριμένα ισχύει ότι Sig. = 0,104). Οι συντελεστές συσχέτισης είναι ιδιαίτερα υψηλοί και φτάνουν έως το 0,815. Οι συντελεστές του υποδείγματος όμως είναι όλοι αρνητικοί, γεγονός που οφείλεται και πάλι στα μέτρα στα οποία αναγκάστηκαν να προσφύγουν οι ελληνικές κυβερνήσεις λόγω των μνημονίων και τα οποία είχαν αρνητική επίδραση στους δείκτες WGI, ενώ ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης HDI παρουσίαζε μία σταθερή βελτίωση σχεδόν καθόλη τη χρονική διάρκεια της ανάλυσης μας.

Αντίστοιχη ανάλυση μπορεί να πραγματοποιηθεί για την Ελλάδα για τον δείκτη CPI (Corruption Perception Index), αφού σύμφωνα με τις εργασίες των Kwadwo et al (2021) και Sadaf et al (2018), μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τον δείκτη αυτό ως εξαρτημένη μεταβλητή, όπως και στις προηγούμενες αναλύσεις.

Ο μόνος δείκτης που δίνει στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα είναι ο RL και μάλιστα με πολύ υψηλό συντελεστή συσχέτισης (0,787).

Ελλάδα, υπόδειγμα 3 - CPI

	B	t	Sig.	R
VA	14,539	1,033519	0,3412	0,389
PS	11,883	1,626069	0,1550	0,553
GE	-9,038	-0,42971	0,6824	0,173
RQ	-10,79	-1,14964	0,2940	0,425
RL	-22,02	-3,11998	0,0206	0,787
CC	36,84	1,431661	0,2022	0,255

**Εξαρτημένη μεταβλητή: Δείκτης CPI*

7. Συμπεράσματα

7.1 Αποτελέσματα παλινδρομήσεων

Η ορθή διακυβέρνηση είναι το κλειδί για την κοινωνική και οικονομική επιτυχία μιας κυβερνητικής πολιτικής, για οποιαδήποτε χώρα. Οι σωστές πολιτικές αποφάσεις μπορούν να συνεισφέρουν θετικά στην τόνωση της οικονομίας και να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης όλων των πολιτών. Για το λόγο αυτό, δείκτες όπως οι έξι διαστάσεις της ορθής διακυβέρνησης WGI, ο δείκτης διαφθοράς CPI, αλλά κι ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης HDI έχουν δημιουργηθεί. Οι δείκτες αυτοί βοηθούν τους ερευνητές να διαπιστώσουν ποιές είναι ακριβώς εκείνες οι προϋποθέσεις που πρέπει να ισχύουν για την ανάπτυξη μιας οικονομίας.

Σύμφωνα με την βιβλιογραφία, η ορθή διακυβέρνηση αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στο ΑΕΠ μιας χώρας και κατά συνέπεια, η ανάλυση παλινδρόμησης αναμενόταν να παράξει θετικούς και στατιστικά σημαντικούς συντελεστές και για τους έξι δείκτες ορθής διακυβέρνησης. Λόγω των περιορισμένων στοιχείων που είναι διαθέσιμα στο site της Παγκόσμιας Τράπεζας, δημιουργήσαμε υποδείγματα παλινδρόμησης με δεδομένα πάνελ τα οποία αποτελούνται από τα στοιχεία ενός πολύ μεγάλου αριθμού από χώρες (185 έως 192 συγκεκριμένα, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των στοιχείων για κάθε δείκτη). Οι δείκτες αυτοί παίρνουν τιμές από -2,5 έως + 2,5 και κατά συνέπεια η εμφάνιση αρνητικών αριθμών δεν είναι κάτι το μη αναμενόμενο.

Απο τα αποτελέσματα της εμπειρικής ανάλυσης για το σύνολο των χωρών, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι με την πάροδο του χρόνου δημιουργούνται διαφορετικές σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών. Συγκεκριμένα, για το έτος 2000 μόνο δύο δείκτες ήταν στατιστικά σημαντικοί, οι GE και RQ, και μάλιστα με πολύ μικρούς συντελεστές συσχέτισης, κάτι που άλλαξε τελείως τις δύο επόμενες χρονικές στιγμές που ελέγξαμε, το 2005 και το 2010. Στις δύο αυτές χρονιές όλοι οι δείκτες ήταν στατιστικά σημαντικοί, αλλά τα αποτελέσματα ήταν ανάποδα από τα αναμενόμενα, αφού όλοι οι συντελεστές του υποδείγματος είχαν αρνητικά πρόσημα. Αυτό δεν είναι κάτι που συμβαίνει για πρώτη φορά, αφού σε αρκετές έρευνες όπως αυτές των Mendez and Sepulveda (2006), του Jiang (2018) καθώς και των Zubair και Khan (2014), παρουσιάζονται συντελεστές με αρνητικά πρόσημα, τα οποία σύμφωνα με τους συγγραφείς θα πρέπει να αναμένονται σε αρκετές περιπτώσεις αφού το υψηλό επίπεδο διαφθοράς σε όλα τα επίπεδα της διακυβέρνησης, έχει πολλές φορές θετικές επιδράσεις στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Αυτό συμβαίνει διότι η κακή διακυβέρνηση και η ύπαρξη διαφθοράς, συχνά ευνοεί τον μεγάλο αριθμό

επενδύσεων από το εξωτερικό (FDI), οι οποίες πραγματοποιούνται με συμφέροντες όρους για τις επιχειρήσεις λόγω του χαμηλού επιπέδου ελέγχου από τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές.

Στο εμπειρικό κομμάτι της παρούσας διπλωματικής, συμπεριλάβαμε έναν πολύ μεγάλο αριθμό από χώρες, γεγονός που σημαίνει ότι ένα πολύ μεγάλο κομμάτι των εμπειρικών δεδομένων προέρχονταν από χώρες της Αφρικής, της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας οι οποίες χαρακτηρίζονται από χαμηλά επίπεδα ανθρώπινης ανάπτυξης και ελέγχου της διαφθοράς. Οι ίδιες όμως χώρες, εμφανίζουν πολύ συχνά υψηλή οικονομική ανάπτυξη ακριβώς λόγω των αποικιοκρατικών σχεδόν συμφωνιών που προσφέρονται στις ξένες ειδικά επιχειρήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις στις χώρες αυτές.

Η διαφοροποίηση αυτή ακριβώς επέφερε και την ανατροπή της εικόνας των αποτελεσμάτων το 2015, αφού η οικονομική κρίση που επηρέασε σχεδόν το σύνολο των χωρών του πλανήτη εμφάνισε αρνητικές μεταβολές στο ΑΕΠ σε πάρα πολλές χώρες οι οποίες είχαν και αρνητικά σκορ στους δείκτες, που είχε ως αποτέλεσμα να εμφανιστούν στατιστικά σημαντικές και θετικές σχέσεις μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και των δεικτών διακυβέρνησης. Το 2019, η κανονικότητα είχε επιστρέψει στο μεγαλύτερο ποσοστό των οικονομιών του πλανήτη και κατά συνέπεια εμφανίστηκαν πάλι τα αρνητικά πρόσημα στους συντελεστές των δεικτών ορθής διακυβέρνησης σε σχέση με τη μεταβολή του ΑΕΠ.

Στις δύο χρονιές όπου τα αποτελέσματα ήταν εξ ολοκλήρου στατιστικά σημαντικά (το 2005 και το 2010), παρατηρούμε επίσης ότι υπάρχει μια αλλαγή στη σειρά των συντελεστών των δεικτών. Στις δύο αυτές χρονιές, η πιο σημαντική μεταβλητή αποδεικνύεται η VA, η οποία έχει τον μεγαλύτερο (σε απόλυτη τιμή) συντελεστή και μετά ακολουθεί η PS, η οποία έχει το δεύτερο μεγαλύτερο συντελεστή. Στις υπόλοιπες χρονιές, η πιο σημαντική μεταβλητή αποδεικνύεται η GE, αλλά η σειρά στις επόμενες δεν παρέμεινε η ίδια σε όλες τις αναλύσεις.

Μπορούμε συνεπώς να συμπεράνουμε ότι η ύπαρξη μέσα στο δικό μας υπόδειγμα ενός πολύ μεγάλου αριθμού από χώρες οι οποίες δεν χαρακτηρίζονται από ορθές στρατηγικές διακυβέρνησης, αλλά παρόλα αυτά εμφανίζουν πολύ υψηλά ποσοστά οικονομικής ανάπτυξης, οδήγησε στα μη αναμενόμενα αποτελέσματα των αρνητικών προσήμων στους συντελεστές των έξι δεικτών. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι η χρήση των δεικτών αυτών για την ανάλυση σε αντίστοιχες εργασίες έχει χάσει την αξία της, αφού σε κάθε περίπτωση μπορούμε να εξάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα από μια αντίστοιχη εμπειρική ανάλυση.

Αντίστοιχα ήταν και τα αποτελέσματα για τις εξειδικευμένες αναλύσεις για την ελληνική οικονομία. Για το ΑΕΠ, στο οποίο όλοι οι συντελεστές βρέθηκαν να έχουν θετικά πρόσημα και εκτός των RQ και RL, είναι και στατιστικά σημαντικοί, τα συμπεράσματα για την Ελλάδα

συνάδουν με τα αναμενόμενα αποτελέσματα σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, και είναι διαφορετικά από τα αποτελέσματα του πρώτου μέρους της ανάλυσης που αναφέρονται στο σύνολο των 190 περίπου χωρών που συμπεριλαμβάνονται στη συγκεκριμένη ανάλυση. Αντίθετα, για τον δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης HDI τα αποτελέσματα είναι μη αναμενόμενα, διότι όλοι οι δείκτες ορθής διακυβέρνησης έχουν αρνητικό πρόσημο και με εξαίρεση το RQ, είναι και στατιστικά σημαντικοί. Η διαφοροποίηση αυτή στο συγκεκριμένο δείκτη μπορεί να σχετίζεται με τη χρονική περίοδο την οποία εξετάζουμε, αφού για μεγάλα χρονικά διαστήματα της περιόδου αυτής, η απότομη δημοσιονομική προσαρμογή στην οποία αναγκάστηκε να προχωρήσει ελληνική οικονομία, είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση πολύ χαμηλών ή και αρνητικών τιμών στις τιμές των έξι μεταβλητών της ορθής διακυβέρνησης, ενώ ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης είχε μια σχεδόν σταθερά ανοδική πορεία σε όλα αυτά τα χρόνια. Κατά συνέπεια ήταν αναμενόμενο να εμφανιστούν αρνητικά πρόσημα στους συντελεστές της συγκεκριμένης παλινδρόμησης.

Για τον τελευταίο δείκτη της ανάλυσης μας, αυτόν της αντιλαμβανόμενης διαφθοράς (CPI), τα αναμενόμενα πρόσημα για τις μεταβλητές ήταν αρνητικά, αφού σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία σε μια χώρα που εφαρμόζονται πρακτικές ορθής διακυβέρνησης, η διαφθορά αλλά και η αντιλαμβανόμενη από τους πολίτες διαφθορά, πρέπει να βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Και σε αυτήν όμως την περίπτωση, μόνο οι τρεις δείκτες εμφάνισαν αρνητικό πρόσημο (GE, RQ και RL), εκ των οποίων μόνο ο RL αποδείχτηκε και στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 5%.

Με εξαίρεση τις παλινδρομήσεις του δείκτη HDI για την Ελλάδα, σε όλες τις υπόλοιπες αναλύσεις οι συντελεστές συσχέτισης ήταν ιδιαίτερα χαμηλοί, γεγονός που σημαίνει ότι υπάρχουν και άλλοι παράγοντες οι οποίοι συνεισφέρουν στη μεταβλητότητα των τιμών των εξαρτημένων μεταβλητών και κατά συνέπεια οι έξι μεταβλητές αυτές του WGI δεν φαίνονται ικανές να περιγράψουν σε πολύ καλό βαθμό τις μεταβολές των εξαρτημένων μεταβλητών.

7.2 Συζήτηση

Τα αποτελέσματα από την παρούσα ανάλυση δεν συμφωνούν με την πλειοψηφία των ερευνών που πραγματοποιήθηκαν με τη χρήση των δεικτών ορθής διακυβέρνησης και κατά συνέπεια εγείρουν ορισμένα πολύ ενδιαφέροντα ερωτήματα. Λόγω του πολύ μεγάλου πλήθους των δεδομένων και την ανάλυση σε παγκόσμιο επίπεδο, δεν είναι εύκολο να εξαχθούν συμπεράσματα με βεβαιότητα, καθώς θα έπρεπε ίσως να εισαχθούν ψευδομεταβλητές για να χωριστούν οι χώρες σε περισσότερο ομοιογενείς ομάδες, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους ή/και τη γεωγραφική τους τοποθέτηση. Παρόλα αυτά βλέπουμε ότι υπάρχουν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ των πρακτικών ορθής διακυβέρνησης και της οικονομικής κοινωνικής ανάπτυξης μιας χώρας. Ένας σημαντικός αριθμός από τις μεταβλητές στα υποδείγματα που δημιουργήσαμε αποδείχθηκε στατιστικά σημαντικός για την ερμηνεία των μεταβολών της εξαρτημένης μεταβλητής. Το αποτέλεσμα αυτό, ακόμα και αν τα πρόσημα δεν ήταν τα αναμενόμενα, ενδυναμώνει την άποψη της χρησιμότητας της ανάλυσης των δεικτών διακυβέρνησης και επιτρέπει την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων, ιδιαίτερα αν οι χώρες ομαδοποιηθούν με κάποιους τρόπους οι οποίοι θα επιλεγούν προσεκτικά. Τα αποτελέσματα αυτά δείχνουν ότι για την ανάπτυξη η διακυβέρνηση διαδραματίζει μεγάλο ρόλο - αποδοτικότερη διακυβέρνηση, σχετίζεται με γρηγορότερη ανάπτυξη και πιά υψηλά επίπεδα εισοδήματος, αλλά η σχέση της με την ανάπτυξη δύναται να χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία σε όλες τις εκφάνσεις της διακυβέρνησης και στο σημείο ανάπτυξης ενός κράτους. Όσον αφορά την πολιτική, αυτά υποδηλώνουν ότι οι προτεραιότητες της μεταρρύθμισης της διακυβέρνησης είναι πιθανό να αφορούν συγκεκριμένες χώρες και πιθανόν έτσι να εξηγείται και η διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων για την Ελλάδα, σε σχέση με την ανάλυση σε παγκόσμιο επίπεδο.

Κατάλογος πηγών

- Abdellatif, A.M. (2003). Good Governance and its Relationship to Democracy & Economic Development, *Global Forum III on Fighting Corruption and Safeguarding Integrity* (Seoul 20-31 May 2003).
- Acemoglu, D. & Robinson, J.A.(2012). *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. New York: Crown Business
- AlBassam, B.A. (2012). The Relationship Between Governance and Economic Growth During Times of Crisis. *European Journal of Sustainable Development*, (2013), 2, 4, 1-18
- Anastasiou, D., Bragoudakis, Z. & Malandrakis, I. (2019). Non-Performing Loans, Governance Indicators and Systemic Liquidity Risk: Evidence from Greece. BANK OF GREECE WORKING PAPERS, No.260, Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://ssrn.com/abstract=3402414>
- Asteriou, D. & Siriopoulos, C. (2003). The Role of Political Instability in Stock Market Development and Economic Growth: The Case of Greece. *Economic Notes*, Volume29, Issue3, November 2000, 355-374.
- Bauman, Z. (1991). *Modernity and Ambivalence*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.
- Bauman, Z. (2000). *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity Press
- Beck, U. (1998). *World Risk Society*. Cambridge: Polity Press.
- Beck, U. (1999). *What Is Globalization?* Cambridge : Polity Press.
- Blaydes, L. and M. A. Kayser. 2011. Counting Calories: Democracy and Distribution in the Developing World. *International Studies Quarterly*. 55 (4), 887–908.
- Brown, L.D. & Caylor, M. L., (2004). Corporate governance and firm performance. *15th Conference on Financial Economics and Accounting, University of Missouri, and Penn State University*.
- Burnside, C. & Dollar, D.(2000). Aid, Policies, and Growth. *American Economic Review*. 90(4), 847–868.
- Çavuşgil, S. T., Knight, G., Riesenberger, J. R., Rammal, H. G. & Rose, E. L. (2014). *International business: The new Realities*. Pearson Australia, Third Edition.

- Chansarn, S. (2014). The Evaluation of the Sustainable Human Development: A Cross-Country Analysis Employing Slack-Based DEA, *Procedia Environmental Sciences*, 20, 3-11.
- Cohen, R.L. (2021). *Foundations of Political Science*. New Zealand: Humanities Academic Publishers
- Dess, G.G. & Miller, A. (1996). *Strategic Management*. Second Edition, McGraw-Hill Series in Management.
- DFID (2009). Accountability: Understanding what works and doesn't work in donor approaches, *Department for international development*, Διαθέσιμο στη διεύθυνση https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/67675/dfid-in-2009-10-revised-6-sept-2010.pdf
- Donaldson, T., 2007. "Ethical blowback": The Missing Piece In The Corporate Governance Puzzle—The Risks To A Company Which Fails To Understand And Respect Its Social Contract. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 7(4), 534-541.
- Dorata, N.& Petra, S., (2011). Corporate governance, restricted stock awards, and IRC Section 83 (b) election. *Corporate Governance. The International Journal of Business in Society*, 11(1),
- Easterly, W. (2006). *The White Man's Burden*. New York: Penguin Books.
- Egan, M. (2001) *Constructing a European market: standards, regulations and governance*. Oxford University Press. Oxford
- Farber, D. B., (2005). Restoring trust after fraud: Does corporate governance matter? *Accounting Review*, April (80), 539-562
- Gerring, J., Bond, P., Barndt, W. & Moreno. C.(2005). Democracy and Growth: A Historical Perspective. *World Politics*. 57 (3). pp. 323–364.
- Gerring, J., Kingstone, P., Lange, M. & Sinha, A. (2011). Democracy, History, and Economic Performance: A Case-study Approach. *World Development*, 39(10): 1735-48
- Gillian, S. L. & Starks, L.T.(2003). Corporate governance, corporate ownership and the role of institutional investors: A global perspective. *John L. Weinberg Center for Corporate Governance*, (University of Delaware, Working Paper 2003-01)
- Goncalves, S. (2014). The Effects of Participatory Budgeting on Municipal Expenditures and Infant Mortality in Brazil. *World Development*, Volume 53, January 2014, pp. 94-110

- Graham, J., Amos, B., & Plumptre, T. (2003). *Principles for Good Governance in the 21st Century, Policy Brief No.15*, The Institute on Governance (IOG), Ottawa, Canada, August 2003.
- Grimm, M., Kenneth, H., Stephan, K., & Mark, M. (2008). A Human Development Index by Income Groups, *World Development*, 36(12), 2527–2546.
- Han, X., Khan, H. & Zhuang, J. (2014). *Do governance indicators explain development performance? A cross-country analysis*. ADB Economics Working Paper Series, No. 417, November 2014.
- Harrison, K. (1999). A public role for the private sector: industry self-regulation in the global economy. *Carnegie Endowment for International Peace. Washington, DC*.
- Harttgen, K., & Klasen, S. (2012). A Household-Based Human Development Index, *World Development*, 40(5), 878–899.
- Haufler, V. (2003). *New forms of governance. Certification regimes as social regulations of the global market*. University of Maryland, College Park USA
- Holland, J. & Thirkell, A. (2009). *Measuring change and results in voice and accountability work*, Department for international development, Working Paper 34.
- Holzer, M., & Kim, B.J. (eds). (2002). *Building Good Governance: Reforms in Seoul*, (National Center for Public Productivity, 2002).
- Jiang, Q. (2018). The Relationship between Economic Development and Governance Improvement. *Advances in Economics, Business and Management Research*, volume 58, 473-477.
- Kaufmann, D. (2005). Media, Governance and Development: An Empirical Perspective that Challenges Convention in *Media Matters: Perspectives on Advancing Governance & Development from the Global Forum for Media Development*, ed. Mark Harvey, (published by Internews Europe on behalf of the Global Forum on Media Development (GFMD), October 2005).
- Kaufmann, D., Kraay, A. & Mastruzzi, M. (2008). *Governance matters VII: aggregate and individual governance indicators 1996–2007*. World Bank Policy Research Working Paper 4654, June, Washington, DC.
- Kaufmann, D., Kraay, A., Mastruzzi, M. (2010). *The Worldwide Governance Indicators, Methodology and Analytical Issues*. The World Bank Development Research Group, Working Paper 5430

- Kaya, C.T. & Aslan, L., (2013). A Research on the Association between Corporate Governance and Corporate Performance in Turkish Energy Sector. *GSTF Business Review (GBR)*, 3(1), 167-174
- Keser, A. & Gokmen, Y. (2017). Governance and Human Development: The Impacts of Governance Indicators on Human Development. *Journal of Public Administration and Governance*, 2017, Vol. 8, No. 1, 26-39.
- Kim, M. & Voorhees, M. (2011). Government effectiveness and institutional trust in Japan, South Korea, and China, *Asian Politics and Policy*, Vol. 3 No. 3, pp. 413-443.
- Kumar, S. M. (2013). Does Access to Formal Agricultural Credit Depend on Caste?. *World Development*. 43 (March), 315–328.
- Langbein, L. & Knack, S. (2010). The Worldwide Governance Indicators: Six, One, or None?, *The Journal of Development Studies*, 46:2, 350-370.
- LaPorta, R., Lopez-De-Silanes F. and Shleifer A., (1999). Corporate ownership around the world. *The Journal of Finance*, 58(1-2), 3-27
- Mendez, F. and Sepulveda, F. (2006). Corruption, Growth and Political Regimes: Cross Country Evidence. *European Journal of Political Economy*, 22, 82-98.
- Morse, S. (2003). For better or for worse, till the human development index do us part?, *Ecological Economics*, 45, pp. 281–296.
- Miyazawa, I. & Zusman, E. (2015). *A Quantitative Analysis of the Effect of Governance on the Millennium Development Goals (MDGs): Implications for the Post-2015 Development Agenda*. IGES Discussion Paper No. 2014-02
- OECD (2001). *Governance in 21st century*. Paris: OECD. ISBN 92-64-18541-0 – No. 51455 2001.
- OECD (2007). *Towards Better Measurement of Government*, OECD
- OECD (2021a), *OECD Economic Outlook, Volume 2021 (1)*, OECD Publishing, Paris
- Oster, E. (2009). Does Increased Access Increase Equality? Gender and Child Health Investments in India. *Journal of Development Economics*. 89 (1), 62–76
- Özbozkurt, O. (2016). *A Qualitative Analysis of The Perceptions of The Turkish Business World And Investors On The Development Of Political Risk Management Strategies For International Business Activities*, Ph. D. Thesis, Department of Business Administration

- Rodrik, D.(2001). The Global Governance of Trade as if Development Really Mattered, in the *Report submitted to the UNDP July 2001*, (Harvard University, John F. Kennedy School of Government, 79 Kennedy Street, Cambridge, MA 02138, July 2001).
- Rodrik, D. (2008), *Thinking About Governance in Governance, Growth, and Development Decision Making—Reflections by Douglass North, Daron Acemoglu, Francis Fukuyama, Dani Rodrik*. Washington, DC: World Bank.
- Sacks, A. & Levi, M. (2010). Measuring government effectiveness and its consequences for social welfare in sub-Saharan African countries. *Social Forces*, Vol. 88 No. 5, pp. 2325-2351.
- Shleifer A. & Vishny R.W.(1996). A survey of corporate governance, *The Journal of Finance*, Vol. LII, No2, 737-783.
- Spar, D. L. (2001) *Ruling the waves: cycles of discovery, chaos, and wealth from the wcompass to the internet*. Harcourt, Inc. New York, San Diego, London.
- The World Justice Project (2020). *Rule of law index 2020*, The World Justice Project, Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://worldjusticeproject.org/our-work/research-and-data/wjp-rule-law-index-2020>
- Thomson, G. F. (2004): Is all the world a complex network? *Economy and Society*, 33, 411-424.
- TI-Transparency International. (2021). *Corruption Perception Index*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/table/grc>
- UNDP. (1997). *Human Development Report 1997*, (Oxford University Press, New York.
- UNDP. (2014). *Governance Indicators: A Users' Guide*, UNDP
- Vymětal, P.(2007). *Governance: Defining the Concept*, Faculty of International Relations Working Papers Fakultymezinárodníchvztahů, 1/2007.
- World Bank. (2021). *Worldwide Governance Indicators*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports>
- Xue, H., (2008). *The impact of corporate governance on the choice of transfer pricing methods in China*. Lingnan University, China
- Zhuang, J., E. de Dios, E. & Lagman-Martin, E. (2010). Governance and Institutional Quality and the Links with Growth and Inequality: How Asia Fares. In J. Zhuang, ed. *Poverty, Inequality, and Inclusive Growth in Asia: Measurement, Policy Issues, and Country Studies*. London: Anthem Press and Manila: Asian Development Bank.

Zubair, S.S. & Khan, M.A. (2014). Good Governance: Pakistan's Economic Growth and Worldwide Governance Indicators. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, 2014, Vol. 8 (1), 274- 287.

Μανώλη, Π., Μαρής, Γ. (2015). *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα